

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Božena Sekaninová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Studijní program: Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

ROZHODČÍ ŘÍZENÍ V PODNIKATELSKÉ PRAXI

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Písečka

Autor:

Božena Sekaninová

2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Božena SEKANINOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**

Název tématu: **Rozhodčí řízení v podnikatelské praxi**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce je analyzovat platnou právní úpravu rozhodčího řízení a její realizaci v podnikatelské praxi vybraných subjektů se zaměřením na konkrétní problémy a dále navrhnout vhodné změny právní úpravy.

Metodický postup:

1. Studium právních předpisů a odborné literatury
2. Analýza rozhodčí řízení jako alternativy řešení sporů mezi podnikateli
3. Analýza rozhodčí řízení jako alternativy řešení sporů mezi podnikateli a nepodnikateli
4. Zhodnocení platné právní úpravy a její realizace v praxi vybraných subjektů
5. Návrhy de lege ferenda

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Literární rešerše
3. Cíl, metodika, hypotézy
4. Analýza rozhodčího řízení jako prostředku řešení sporů
5. Zhodnocení platné právní úpravy a její realizace v praxi
6. Návrhy de lege ferenda
7. Závěr
8. Přehled literatury
9. Přílohy

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 50-60 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

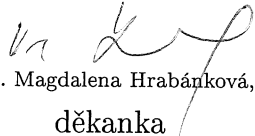
Seznam odborné literatury:

1. Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, komentář, Praha, C.H.Beck, ISBN: 80-7179-629-8, 2004.
2. Růžička K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. vydání. Aleš Čeněk, Plzeň, 2005.
3. Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha, ASPI, ISBN: 978-80-7357-324-9, 2008.
4. Další odborná literatura a současná periodika zabývající se tématem.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jiří Písečka**
Katedra práva

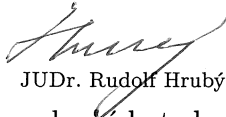
Datum zadání bakalářské práce: **13. února 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2010**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (25)
370 05 České Budějovice

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 17. března 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Rozhodčí řízení v podnikatelské praxi vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Českých Budějovicích, dne

Božena Sekaninová

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Písečkovi za cenné rady, připomínky a vstřícné vedení bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat vedení společnosti XY a zástupcům arbitrážních center, za spolupráci a poskytnutí cenných informací.

Obsah

1	Úvod	4
2	Cíl a metodika práce	5
2.1	Cíl práce	5
2.2	Metodický postup	5
3	Literární rešerše	7
3.1	Historie rozhodčího řízení	7
3.2	Prameny rozhodčího řízení	9
3.3	Definice rozhodčího řízení	11
3.4	Druhy rozhodčího řízení	12
3.5	Výhody a nevýhody rozhodčího řízení	14
3.6	Platná právní úprava	18
3.6.1	<i>Rozhodčí smlouva</i>	18
3.6.2	<i>Rozhodci</i>	20
3.6.2.1	<i>Určení a jmenování rozhodců</i>	21
3.6.2.2	<i>Odmítnutí a vyloučení rozhodců</i>	22
3.6.2.3	<i>Odměňování rozhodců</i>	22
3.6.3	<i>Fáze rozhodčího řízení</i>	23
3.6.3.1	<i>Příprava řízení před rozhodci</i>	23
3.6.3.2	<i>Žaloba</i>	23
3.6.3.3	<i>Procesní úkony rozhodců</i>	25
3.6.3.4	<i>Předběžné opatření</i>	26
3.6.3.5	<i>Rozhodnutí</i>	26
3.6.3.6	<i>Rozhodčí nález</i>	27
3.6.3.7	<i>Vydání rozhodčího nálezu</i>	27
3.6.3.8	<i>Formy smíru v rozhodčím řízení</i>	27
3.6.3.9	<i>Obsah rozhodčího nálezu</i>	28
3.6.3.10	<i>Doplnění rozhodčího nálezu</i>	29
3.6.3.11	<i>Opravy chyb v rozhodčím nálezu</i>	29
3.6.3.12	<i>Ukládání rozhodčích spisů</i>	29
3.6.3.13	<i>Přezkoumání rozhodčího nálezu</i>	30
3.6.3.14	<i>Zrušení rozhodčího nálezu</i>	30
3.6.3.15	<i>Výkon rozhodčího nálezu</i>	32
3.6.3.15.1	<i>Návrh na výkon rozhodčího nálezu</i>	32
3.6.3.15.2	<i>Zastavení výkonu rozhodčího nálezu</i>	33
4	Praktická část	34
4.1	Realizace rozhodčího řízení ve společnosti XY	35
4.2	Finanční náročnost rozhodčího řízení	37
4.3	Řízení před stálým rozhodčím soudem a před arbitrážním centrem	45
4.3.1	<i>Rozhodce ad hoc</i>	45
4.3.2	<i>Stálý rozhodčí soud</i>	45
4.3.3	<i>Arbitrážní centra</i>	47
4.3.4	<i>Jednací řád rozhodčího centra vs. jednací řád Rozhodčího soudu při HK AK</i>	
	<i>ČR</i>	50
4.3.4.1	<i>Základní stanovení</i>	50

4.3.4.2	<i>Doručování</i>	51
4.3.4.3	<i>Obsah žaloby</i>	52
4.3.4.4	<i>Vyjádření k žalobě (odpověď na žalobu)</i>	52
4.3.4.5	<i>Projednávání sporu</i>	52
4.3.4.6	<i>Obsah rozhodčího nálezu</i>	53
4.3.4.7	<i>Doplnění a oprava rozhodčího nálezu</i>	53
4.3.4.8	<i>Výsledek šetření</i>	53
4.3.5	<i>Činnost rozhodčích center – dotazníkový průzkum</i>	54
4.3.5.1	<i>Počet přijatých žalob</i>	54
4.3.5.2	<i>Počet rozhodčích nálezů, usnesení a průměrný počet žalob na rozhodce za rok</i>	55
4.3.5.3	<i>Kritéria pro přidělení rozhodce jednotlivým sporům</i>	56
4.3.5.4	<i>Využití služeb rozhodčích center</i>	56
4.3.5.5	<i>Shrnutí průzkumu</i>	57
4.4	<i>Proplematická ustanovení právní úpravy</i>	58
4.4.1	<i>Rozhodčí doložka</i>	58
4.4.2	<i>Osoba rozhodce</i>	61
4.4.3	<i>Návrhy změn stávající právní úpravy</i>	64
5	Závěr	67
6	Summary	72
7	Seznam literatury	74
7.1	<i>Monografie</i>	74
7.2	<i>Periodika</i>	75
7.3	<i>Internetové zdroje</i>	75
7.4	<i>Právní předpisy a judikatura</i>	78
7.5	<i>Další zdroje</i>	78
8	Seznam tabulek	81
9	Seznam příloh	82
10	Přílohy	83

Seznam použitých zkratek

ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZRŘ	zákon č. 216/1996 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
zákon	pokud není přesně uvedeno, má se na mysli zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů ve znění pozdějších předpisů
HK a AK ČR	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
stálý rozhodčí soud	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

1 Úvod

Rozhodčí řízení jako způsob rozhodování sporů je spjato s dějinami lidstva již od dávných dob. Po vzniku státního zřízení představuje jistou alternativu k rozhodování sporů státními soudy. Jedná se o procesněprávní institut, který lze považovat za prostředek, jak rychle dosáhnout efektivního výkonu práva a z tohoto důvodu zažívá svůj vzestup.

Vzhledem k rozsáhlosti zpracovávaného tématu Rozhodčí řízení v podnikatelské praxi, je práce s ohledem na praxi u finanční společnosti poskytující spotřebitelské úvěry a využívající institut rozhodčího řízení, zaměřena na spory ze spotřebitelských úvěrů. Jedná se o spory, které jsou v souvislosti s rozhodčím řízením častým tématem odborných diskuzí.

V úvodu praktické části je popsán průběh rozhodčího řízení ve vybraném subjektu, tedy ve finanční společnosti XY.

Následně je řešena otázka finanční náročnosti rozhodčího řízení ve srovnání s řízením soudním. Důvodem jsou rozdílné názory, se kterými je možné se setkat v odborné literatuře. Dále bude možné společnosti XY doporučit finančně nejméně náročný způsob vymáhání.

Třetí část je zaměřena na postavení stálého rozhodčího soudu a rozhodčího centra, je provedena analýza jednacích řádů obou subjektů a je realizován dotazníkový průzkum u rozhodčích center. Dále je učiněna studie zaměřená na nebankovní finanční společnosti za účelem zjištění, zda tyto společnosti využívají institut rozhodčího řízení a zda využívají služeb rozhodčích center. Na základě těchto zjištění, bude možné definovat činnost rozhodčích center a jejich význam.

Závěr praktické části je zaměřen na problematiku ustanovení právní úpravy rozhodčího řízení v souvislosti se spotřebitelskými úvěry, kterými jsou rozhodčí doložky a osoba rozhodce. Studie by měla přinést návrhy de lege ferenda.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat platnou právní úpravu rozhodčího řízení a její realizaci v podnikatelské praxi vybraných subjektů se zaměřením na konkrétní problémy a dále navrhnout vhodné změny právní úpravy.

2.2 Metodický postup

Základem teoretické části bylo studium legislativy a odborné literatury.

Praktická část zpracovává získaná primární a sekundární data. Primární data byla získávána různými způsoby:

- pozorováním při výkonu praxe
- rozhovory se zaměstnanci finanční společnosti
- písemnou (emailovou) diskuzí s odborníky v dané oblasti
- dotazníkovým průzkumem

Sekundární data byla čerpána z literárních a internetových zdrojů.

V úvodu praktické části je popsán průběh rozhodčího řízení ve finanční společnosti XY. V druhé části je analyzována finanční náročnost rozhodčího řízení v porovnání s řízením soudním. Ke studii je vybráno celkem osm subjektů (stálý rozhodčí soud, rozhodčí centra a rozhodce ad hoc působící mimo rozhodčí centrum), jsou zjištěny poplatky za podání žaloby rozhodci, poplatky za návrh na zahájení občanského soudního řízení, poplatky za přezkoumání rozhodčího nálezu a poplatky za odvolání se proti rozhodnutí soudu. Tyto poplatky jsou porovnávány za účelem zjištění, zda je rozhodčí řízení finančně náročnější než řízení soudní. A dále bude společnosti XY doporučen finančně nejvýhodnější způsob řešení sporu.

Třetí část se zabývá postavením rozhodčího soudu a rozhodčího centra ve stávající právní úpravě. Je provedena analýza jednacích řádů obou uvedených subjektů za účelem zjištění, zda se jednací řády liší, a ve kterých bodech. Dále je popsána činnost rozhodčích center na základě dotazníkového průzkumu. K průzkumu je provedena

studie 10 finančních nebankovních společností za účelem zjištění, zda využívají rozhodčí doložky ve svých smlouvách, resp. obchodních podmínkách. Na základě uvedeného je možné definovat význam rozhodčích center.

V závěru praktické části je zpracována studie současné právní úpravy, která je zaměřena na dvě problematická ustanovení zákona z pohledu sporů ze spotřebitelských úvěrů. Prvním z nich je rozhodčí doložka ve spotřebitelských úvěrech a její oprávněnost, a druhou je osoba rozhodce, jeho nestrannost a nezávislost. Na základě této studie budou navrženy změny stávající právní úpravy.

Celá práce je zaměřena na problematiku řešení sporů ze spotřebitelských úvěrů v rozhodčím řízení.

V práci byly využity modely indukce a dedukce.

3 Literární rešerše

V civilizovaných státech je oprávněn rozhodovat veškeré spory pouze stát, který toto právo svěruje nezávislým soudním orgánům. Stát však může prostřednictvím vlastních právních předpisů povolit, aby určité druhy sporů mohly rozhodovat osoby, pro něž se vžilo označení rozhodci či arbitři v řízení označovaném jako řízení rozhodčí či arbitráž. Ve sporech, ve kterých se vyskytuje tzv. mezinárodní prvek, se hovoří o „mezinárodní obchodní arbitráži“.¹

3.1 Historie rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je podle některých autorů nejstarším institutem výkonu práva, dokonce starším než řízení před civilními soudy a bylo oblíbené již ve starém Egyptě, Řecku či Římě.

Z historických pramenů vyplývá, že nejstarší lidská společenství si spory vyřizovala násilím. Kdo byl silnější, „měl právo“. V pozdějších etapách vývoje kmenů a národů byl spor svěřen k rozhodnutí třetí osobě.²

Rozhodování sporů jedinců patřilo vždy mezi základní funkce státu a práva. První písemné zmínky o rozhodčím řízení v českých zemích pochází z roku 1237 (v břeclavském textu Statut Konráda Oty o „zlučném súdu“, jenž dovoluje obyvatelstvu vyřizovat drobné spory svobodně za pomoci rozhodců). Za vlády Karla IV. mohla každá ze stran předložit písemný výklad o sporné záležitosti, na jejímž podkladě rozhodce vynesl nález, který vyhotovoval písemně a vkládal do desek (tzv. urbamy). Nálezu se říkalo „cedule smluvčí, list výpovědný, vyřčený nebo úmluvčí“.³

¹ RŮŽIČKA, K. *K otázce právní povahy rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2003. č. 5, s. 33.

² FOREJT, A. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995. s. 5

³ SCHELLE, K., SCHELLOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 13 an

Další právní úprava rozhodčího řízení se vyvíjela v závislosti na kodifikacích civilního procesu. Vznik základů moderního civilního řízení lze datovat do období vlády Josefa II. První civilní soudní řád pro všechny „rakouské“ země byl vydán 1. května 1781.⁴

Rozhodčí řízení upravoval v Česku již civilní řád soudní z roku 1895, který sjednával rozhodčí smlouvy, a to prakticky v témže rozsahu, jako stávající zákon o rozhodčím řízení. Tento procesní předpis převzala po svém vzniku i Československá republika, na jejímž území platil až do konce roku 1950. Následně byl nahrazen novým občanským soudním řádem, který umožňoval sjednání rozhodčí smlouvy jen v těch případech, kdy jednou ze stran byla československá právnická osoba (socialistická organizace).

Na počátku 60. let došlo v rozhodčím řízení k dalším změnám. Rozhodčí řízení bylo upraveno samostatným zákonem č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů. Dle tohoto zákona bylo možné sjednat rozhodčí smlouvy jen ve sporech o majetkové nároky z mezinárodního obchodního styku. Tento zákon bez jakékoliv změny platil až do 31.12.1994, kdy byl přijat zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů č. 216/1994 Sb.⁵

Nová právní úprava umožňuje projednávání civilních majetkových sporů mimo pravomoc řádných soudů v rozhodčím řízení. Při přípravě textu bylo využito mimo jiné i Vzorového zákona UNCITRAL, nešlo však o jeho pouhou implementaci, zákon o rozhodčím řízení se v úpravě řady otázek odlišuje. Nová úprava, odpovídající úpravě těchto vztahů v právních řádech vyspělých evropských zemí, tak obnovila kontinuitu s právní tradicí rozhodčího řízení sahající v českých zemích do konce devatenáctého století.⁶

⁴ SCHELLE, K., SCHELLOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 17

⁵ KAMPLACH, M. *Zákon o rozhodčím řízení s komentářem*. Ostrava: Sagit, 1995. s. 10

⁶ UHLÍŘ, A. *Lze rozšířit využívání rozhodčího řízení?* Právní rádce. Praha: Ekonomia a.s., 2000. č. 3. s. 36

3.2 Prameny rozhodčího řízení

S rozvojem průmyslu a obchodu se rozhodčí řízení rozšířilo především pro vyřizování sporů mezi obchodníky. Státy byly nakloněny myšlence, že majetkové spory zejména mezi obchodními partnery lze vyřídit smírně a mimo státní soudnictví. Postupně vznikla různá sdružení, jež měla za úkol posloužit jako rozhodčí místa ve sporech mezi jejich členy pomocí „tribunálů“ rozhodců. To byl počátek „stálých rozhodčích soudů“. Tato sdružení vznikala často při obchodních komorách (některá úzce specializovaná podle komodit).⁷

Mezi dodnes nejvýznamnější rozhodčí instituce vzniklé v tomto období patří Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži založený v roce 1923. Další z významných pilířů mezinárodního rozhodčího řízení patří Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958, která zaručila uznání a výkon rozhodčích nálezů ve více než 134 státech světa. Úspěch mezinárodní arbitráže se tedy promítl i do rozvoje arbitráže vnitrostátní.

Základní právní normou upravující rozhodčí řízení v České republice je zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Dalšími důležitými právními normami vnitrostátního charakteru jsou:

- zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dříve zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů ve znění zákona č. 216/1994 Sb.),
- zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, o některých opatřeních s tím souvisejících a o změně a doplnění zákona České národní rady č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění zákona č. 121/1993 Sb.,
- zákon 229/1992 Sb., o komoditních burzách a vyhláška federálního ministerstva zahraničního obchodu č. 14/1988 Sb. vyhlášená Rád Rozhodčího soudu Československé obchodní a průmyslové komory ve znění změn a doplňků

⁷ FOREJT, A. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995. s. 7.

Podle ustanovení § 47 ZRŘ se ustanovení tohoto zákona použije, jen pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů nebo nyní ve Sbírce mezinárodních smluv. Česká republika je vázána celou řadou mezinárodních smluv upravujících rozhodčí řízení, a to jak mnohostranných, tak i dvoustranných.⁸

Z mezinárodních mnohostranných úmluv upravujících problematiku rozhodčího řízení s mezinárodním prvkem to jsou:

- Protokol o doložkách o rozsudím č. 191/1931 Sb. (Ženeva 1923)
- Úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků č. 192/1931 Sb. (Ženeva 1927)
- Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů publikovaná vyhláškou ministerstva zahraničních věcí č. 74/1959 Sb. (New York 1958)
- Evropská úmluva o obchodní arbitráži publikovaná vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb. (Ženeva 1961)
- Úmluva o civilním řízení publikovaná vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 72/1966
- Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států publikovaná ve sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 420/1992 Sb.

K pramenům rozhodčího řízení lze zařadit dokumenty, které byly vypracovány zejména Komisí OSN pro právo z mezinárodního obchodu tzv. UNCITRAL, a to např. Vzorový zákon UNCITRAL, Rozhodčí pravidla UNCITRAL, Smírčí pravidla UNCITRAL, ale i ostatní řady rozhodčích soudů stálých nebo rozhodců ad hoc.

Při řešení sporů z mezinárodního obchodního styku přichází také v úvahu aplikace ustanovení OSŘ a zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.⁹

⁸ Jedná se například o smlouvy o právní pomoci nebo dohody o vzájemné ochraně a podpoře investic.

⁹ SCHELLE, K., SCHELLOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 47 - 48

3.3 Definice rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení lze označit jako rozhodování sporů soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, které jsou oprávněny na základě dotčených právních předpisů předložený spor projednat a rozhodnout.¹⁰

Zákon umožňuje, aby se smluvní strany dohodly, že o majetkových sporech mezi nimi bude rozhodovat jeden nebo více rozhodců. Taková dohoda se nazývá rozhodčí smlouva. Tím, že smluvní strany uzavřou platnou rozhodčí smlouvu, vyloučí, aby o takovém majetkovém sporu mohl rozhodovat soud.¹¹

Podstatou zákona o rozhodčím řízení je přenesení projednávání a rozhodování těchto sporů z pravomoci soudů na nezávislého rozhodce - arbitra, a to se stejnými právními účinky, jako v případě obecného soudu.

Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů stejně jako občanský soudní řád pojem „majetkový spor“ nevymezuje. Lze říci, že je to takový spor, ve kterém se žalobce domáhá, aby mu žalovaný poskytl majetkové plnění – peněžité či nepeněžité, např. dodání zboží, vydání věci, provedení určité činnosti, nebo naopak zdržení se této činnosti, případně jiné plnění reálné povahy, a zároveň podmínkou přípustnosti uzavřít rozhodčí smlouvu a tedy řešit spor v rozhodčím řízení, je možnost uzavřít o předmětu sporu smír dle § 99 OSŘ.

V rámci rozhodčího řízení lze tedy řešit a rozhodnout majetkové spory plynoucí z oblasti,

- práva občanského
- práva obchodního
- práva rodinného
- práva pracovního
- včetně tzv. sporů s mezinárodním prvkem,

¹⁰ Za mezinárodní rozhodčí řízení se považuje takové rozhodčí řízení, ve kterém se bude projednávat spor z mezinárodního obchodního styku, tedy spor vzniklý v soukromoprávním vztahu s tzv. mezinárodním prvkem.

¹¹ KAMPLACH, M. *Zákon o rozhodčím řízení s komentářem*. Ostrava: Sagit, 1995. s. 30

pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Zákon vylučuje možnost sjednat rozhodčí smlouvu v majetkových sporech vzniklých v souvislosti s exekucí a nepřipouští možnost rozhodčí smlouvy ani v incidenčních sporech (sporech, které jsou vyvolány prováděním konkurzu a vyrovnání, resp. insolvenčním řízením).

Zákon o rozhodčím řízení rozhodčí smlouvu dále vylučuje, pokud se jedná o:

- spory, kde je smír vyloučen povahou sporu – příkladem je dohoda o úpravě práv a povinností rodičů k dětem, která ve své platnosti vyžaduje souhlas soudu (§ 26 zákona o rodině), např. péče o nezletilé a určení výživného;
- spory ve věcech dědických a spory o vyloučení věci z dědického řízení apod.
- spory o zrušení podílového spoluvlastnictví nebo o zrušení bezpodílového vlastnictví manželů (dle § 142 a § 148 ObčZ). Manželé však mohou uzavřít smlouvu o vypořádání bezpodílového vlastnictví, neboť se v těchto věcech mohou dohodnout i mimosoudně, což usnadní rozvodové řízení.
- spory týkající se právních nároků k nemovitostem.¹²

3.4 Druhy rozhodčího řízení

Dle Mothejzíkovej (1996), lze arbitráž dělit na:

- „ad hoc“ arbitráž (**příležitostná, fakultativní**), kdy se strany dohodnou, že jejich spory ze soukromoprávních vztahů budou rozhodovány nestrannou a nezávislou soukromou osobou (ustanovení § 10 ZRŘ), kterou účastníci k tomuto účelu zvolí. Jako rozhodce lze přitom zvolit české občany, které k tomu kvalifikují jejich vědomosti a praktické, případně obchodní zkušenosti, a kteří splňují i ostatní zákonné podmínky (dle § 4 ZRŘ). Rozhodcem může být i občan jiného státu (cizinec), je-li způsobilý k právním úkonům podle práva

¹² MOTHEJZÍKOVÁ, J., STEINER, V. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami*. Praha: C.H. Beck, 1996. s. 11

svého státu nebo podle práva České republiky. Může jít o jedno nebo více rozhodců (arbitrů) v lichém počtu. Strany si rozhodce vyberou samy nebo jmenují k tomu oprávněnou osobu. Činnost rozhodce končí po vydání rozhodčího nálezu.

- **stálá arbitráž (institucionální)**, kdy je řízení projednáváno před stálou rozhodčí institucí, rozhodčím soudem. Zřizování rozhodčích soudů podléhá právním předpisům státu, na jehož území mají své sídlo. Podle § 13 odst. 1 ZRŘ stálý rozhodčí soud může být zřízen pouze na základě zákona. Každý stálý rozhodčí soud může vydávat svá pravidla, tzv. řád, který podléhá uveřejnění v Obchodním věstníku a podle kterého pak rozhodčí řízení probíhá.¹³ Vlastní rozhodování přísluší jen rozhodcům. Nejvýznamnější institucionálním rozhodčím soudem je v České republice Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Dále lze rozlišovat:

- **všeobecnou arbitráž**, která umožňuje řešit všechny majetkové spory, a to jak s mezinárodním prvkem, tak i bez něho;
- **specializovanou arbitráž**, která je zaměřena jen na řešení sporů vznikajících v určité oblasti nebo jen z určitých komodit v oblasti obchodního styku.

Kromě toho lze arbitráž dále dělit na:

- **arbitráž národní (vnitrostátní)**, působí-li její orgány pouze na území státu, kde byly rozhodčí smlouvy zřízeny;
- **arbitráž mezinárodní**, která vedle působnosti vnitrostátní má navíc i sekci mimo domovský stát v dalších zemích, což svědčí o mezinárodní struktuře arbitrážních orgánů.

Vedle arbitráže dobrovolné (fakultativní) se může zejména na základě mezinárodních smluv vyskytovat též arbitráž obligatorní. Obligaturnost rozhodčího řízení se projeví

¹³ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 28 an.

tím, že spory vznikající z majetkových vztahů projednávají v rozsahu daném příslušnou mezinárodní smlouvou rozhodčí orgány, aniž by bylo nezbytné, aby sporné strany uzavřely dříve rozhodčí smlouvu.¹⁴

Rozhodčí řízení má vysoce internacionální charakter. Řízení probíhá v rámci určité konkrétní jurisdikce a v rámci určitého konkrétního právního a tedy i ústavního systému. Jeho podmínky stanoví vždy každý právní řád závislý na místě, kde řízení probíhá, minimálně pak na místě, v němž je vydán rozhodčí náleze. Jen právní řád v místě řízení buď umožní nebo neumožní projednání a rozhodnutí soukromoprávními subjekty na základě platné rozhodčí smlouvy a stanoví i věcný právní rámec arbitrability sporů.¹⁵

3.5 Výhody a nevýhody rozhodčího řízení

Obecně je v literatuře uváděno, že řešení sporu před rozhodci představuje formu rychlého, levného řízení s možností využití široké procesní a rozhodovací volnosti dané stranám i rozhodcům. V oblasti mezinárodní navíc zajištěné téměř jistým výkonem rozhodčího nálezu v jiné zemi.¹⁶

Mezi **výhody rozhodčího řízení** lze zařadit:

- neformálnost

Strany si mohou v rozhodčí smlouvě ujednat svá pravidla, podle kterých bude spor rozhodci rozhodován. Lze si tedy dohodnout například místo konání řízení, jazyk, ve kterém bude řízení vedeno nebo zda bude rozhodováno pouze na základě předložených písemností, čímž dochází k významným časovým úsporám. Pokud

¹⁴ MOTHEJZÍKOVÁ, J., STEINER, V. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami*. Praha: C.H. Beck, 1996. s. 18

¹⁵ KUBÁTOVÁ, H. *Diplomová práce – Alternativní řešení sporů*. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. 2006. Vedoucí práce Marta Macháčková. s. 51 an.

¹⁶ ROZEHNALOVÁ, N. *Mezinárodní právo obchodní II. díl řešení sporů*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. s. 58 an.

si strany nestanoví pravidla pro postup řízení, rozhodci postupují způsobem, který považují za vhodný.

- rychlost

Pro strany sporu je asi nejdůležitější výhodou rozhodčího řízení jeho rychlost, přičemž časové úspory se významně promítají do celkových nákladů sporu. Zatímco délka řízení před obecnými soudy dosahuje běžně několika let, délka sporu rozhodovaného v rozhodčím řízení se počítá na několik málo měsíců. U méně komplikovaných sporů dosahuje délka rozhodčího řízení jeden až dva měsíce, u komplikovanějších sporů netrvá rozhodčí řízení déle, než tři měsíce.

- jednoinstančnost

Jednoinstančnost rozhodčího řízení je pak důležitým faktorem jeho rychlosti. Znamená to, že po ukončení rozhodčího řízení, vydáním rozhodčího nálezu rozhodčí řízení končí a je možné okamžitě zahájit exekuci na majetek dlužníka. Zákon stranám umožňuje, aby si v rozhodčí smlouvě dohodly, že nález může být přezkoumán jinými rozhodci.

- neveřejnost

Řízení před soudem je založeno na principu veřejnosti každého soudního jednání. K vyloučení veřejnosti může dojít pouze na základě zákonem stanovených důvodů. Ne vždy však je pro účastníky soudního řízení žádoucí jeho veřejnost a případná publicita, zejména jde-li např. o obchodní spory, které mezi sebou vedou podnikatelé. Zákon o rozhodčím řízení tedy zakotvil, že ústní řízení před rozhodci je vždy neveřejné. Na neveřejnost má vliv bezesporu i kratší doba projednávání sporu či v některých případech i možnost volby jiného místa jednání.

- výběr rozhodců

Osoby rozhodců jsou v zásadě jmenováni smluvními stranami a lze předpokládat, že strany budou jmenovat takové osoby, k nimž mají důvěru. Není nutné si volit jen osoby s právnickým vzděláním. Tato výhoda volby rozhodce je zjevná zejména

u sporů, kde je důležité porozumět i technickým problémům (např. u sporů z licenčních smluv, investičních smluv apod.)¹⁷ Strany jsou dle zákona oprávněny určit nejen osobu rozhodce, ale i počet rozhodců, kteří budou spor rozhodovat.

- **spravedlnost**

Právní zásada „ex aequo et bono,, - bez ohledu na někdy sporná ustanovení platného hmotného práva, umožňuje rozhodcům více využívat zkušeností z ekonomické a právní praxe a dobrat se spravedlivého rozhodnutí. Smluvní strany se na zásadě spravedlnosti musí předem dohodnout. A rozhodce se může následně při svém rozhodování držet zásady spravedlnosti i nad rámec platného práva.

- **snadnější vymahatelnost**

Rozhodčí nález je specifický název pro rozhodnutí v rozhodčím řízení. Jakmile se tento rozhodčí nález stane pravomocným, má tytéž účinky jako pravomocný soudní rozsudek. Hlavním a nejpodstatnějším účinkem pravomocného rozhodčího nálezu je, že je státní mocí vykonatelný. Znamená to, že pokud jedna strana neplní to, co jí ukládá pravomocný a vykonatelný rozhodčí nález, může se druhá strana domáhat u soudu, aby na základě tohoto nálezu soud nařídil výkon rozhodnutí (exekuci) k vymožení majetkového nároku.¹⁸

Nevýhody rozhodčího řízení

To co je na jedné straně označováno jako výhoda rozhodčího řízení, může se stát i nevýhodou, tím je myšlena právě jeho rychlost a neformálnost. Mezi nevýhody lze zařadit:

- **chybějící odvolací, řádné a mimořádné opravné prostředky**

Rozhodčí nález nepodléhá přezkoumání žádné vyšší, nadřízené instance. To znamená, že v rozhodčím řízení neexistuje žádné odvolací řízení, žádné řádné

¹⁷ ROZEHNALOVÁ, N. *Mezinárodní právo obchodní II. díl řešení sporů*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. s. 110 an.

¹⁸ KAMPLACH, M. *Zákon o rozhodčím řízení s komentářem*. Ostrava: Sagit, 1995. s. 54

A dále v této kapitole vycházím z KUBÁTOVÁ, H. *Diplomová práce – Alternativní řešení sporů*. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. 2006. Vedoucí práce Marta Macháčková.

a mimořádné opravné prostředky, jak jsou známy u řízení soudního. Výjimku zákon připouští jen v případě, že se strany dohodnou v rozhodčí smlouvě o tom, že rozhodčí nález může být k žádosti jedné nebo obou stran přezkoumán jinými rozhodci. Dále zákon umožňuje, aby rozhodčí nález k návrhu jedné ze stran zrušil soud, avšak jen z přesně vymezených důvodů. Soud také může z přesně vymezených důvodů zastavit již nařízený výkon rozhodnutí (exekuci). Tyto zákonné prostředky však nenahrazují odvolací systém, jak je znám ze soudního řízení. Existuje tedy riziko, že i když jedna ze smluvních stran má proti rozhodčímu nálezu námitky, nemůže je již nikde uplatňovat, nejde-li o námitky zákonem přípustné.

- finanční náročnost

Uvažovat o tom, zda pro účastníky bude finančně nákladnější rozhodčí řízení nebo řízení před soudem, je velmi obtížné. Pokud nepůjde o řízení před stálými rozhodčími soudy, které budou mít své sazebníky, budou náklady rozhodčího řízení věci dohody stran s rozhodci.

- nedostatek donucovací pravomoci

Rozhodci v rozhodčím řízení nemají donucovací pravomoc, to znamená, že svědky a znalce mohou vyslýchat, jen pokud se dobrovolně dostaví.

- protahování řízení

Některá ze stran může mít zájem na prodlužování rozhodčího řízení, může tak činit napadáním platnosti rozhodčí smlouvy, vyhýbáním se řízení, oddalováním projednání sporu apod. Rozhodci nemají dostatečnou pravomoc k tomu, aby si vynutili vzájemnou spolupráci stran.

3.6 Platná právní úprava

3.6.1 Rozhodčí smlouva

Základní a první podmínkou pro to, aby určitý spor byl projednán a rozhodnut rozhodci, je uzavření smlouvy. Tato smlouva se souhrnně nazývá rozhodčí smlouva. Podstatou rozhodčí smlouvy je právě ujednání, že tyto spory, o nichž se lze takto dohodnout, budou projednány jedním nebo více rozhodci nebo stálým rozhodčím soudem.

Pod pojmem rozhodčí smlouva je skryto několik možností:

- 1) uzavření rozhodčí smlouvy, kdy již mezi stranami právního vztahu **vznikl spor** – zde hovoříme o **smlouvě o rozhodci** (dle § 2 odst. 3a) ZRŘ).
- 2) uzavření rozhodčí smlouvy, kdy z určitých právních vztahů ještě **spor nevznikl**, avšak strany vznik do budoucna nemohou vyloučit – zde hovoříme o **rozhodčí doložce** (dle § 2 odst. 3b) ZRŘ).

Vzory rozhodčí smlouvy jsou uvedeny v příloze. Zákonné podmínky a výjimky uzavření rozhodčí smlouvy byly již definovány v kapitole 3.3 Definice rozhodčího řízení (str. 11).

Rozhodčí smlouva musí být uzavřena svobodně, vážně, určitě a srozumitelně. Není-li splněna i jedna z těchto podmínek, je rozhodčí smlouva neplatná. Smlouva je neplatná, kdyby i jen jednou ze smluvních stran byl ten, kdo nemá způsobilost k právním úkonům. Účastník má ze zákona možnost od smlouvy odstoupit, v případě, že smlouvu uzavřel v tísní za nápadně nevýhodných podmínek.

Zákon jednoznačně stanoví, že rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně. Důvodem jsou závažné důsledky, které jsou spojeny s uzavřením rozhodčí smlouvy. Není však nutné, aby písemná rozhodčí smlouva byla obsažena v jedné listině. V ustanovení § 3 odst. 1 ZRŘ se říká, že písemná forma rozhodčí smlouvy je zachována i tehdy, je-li tato smlouva sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejího obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly.

Rozhodčí smlouvu sjednávají dvě (nebo i více) smluvní strany. Rozhodčí smlouva váže také právní nástupce stran, pokud to strany v této smlouvě výslovně nevyloží (dle § 2 odst. 5 ZRR).

Na ručitele, který převzal ručení za závazek z právního poměru, ohledně něhož byla sjednána rozhodčí smlouva, se však rozhodčí smlouva nevztahuje.

Jak již bylo uvedeno, rozhodčí smlouva má dva způsoby provedení, a to rozhodčí doložku nebo smlouvu o rozhodci. Z pojmu rozhodčí doložka plyne, že jde o ujednání, které je součástí jiné smlouvy, hlavní, ke které je ujednání o řešení sporu v rozhodčím řízení „doloženo“. V obchodních vztazích se často využívá obchodních podmínek. Rozhodčí doložka je součástí obchodních podmínek jedné strany, které druhá strana přijme, a ty se stanou součástí obchodního kontraktu. Souhlas druhé strany s rozhodčí doložkou je tedy patrný z toho, že tato strana podepíše hlavní smlouvu, jejíž součástí jsou obchodní podmínky.

Častější případ však nastává, kdy jedna strana zašle druhé straně návrh na uzavření kupní smlouvy (objednávku), jejíž součástí je na druhé straně, zpravidla drobným písmem, vytištěný text jejích obchodních podmínek a v nich je také obsažena rozhodčí doložka.

Zánik rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouvy pozbývá účinnosti

- pokud se strany na jejím zrušení dohodly;
- byl-li vydán rozhodčí nález ve věcech, na které se vztahuje;
- byl-li uzavřen smír ve věcech, na které se vztahuje;
- uplynutím lhůty platnosti, pokud byla v rozhodčí smlouvě stanovena.

Rozhodčí smlouva zaniká

- pokud určený rozhodce nebo určení rozhodci funkci nepřijmou;
- byl-li zrušen vydaný rozhodčí nález. Důvodem jeho zrušení může být skutečnost, že v dané věci nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu či rozhodčí smlouva je neplatná, byla zrušena nebo se na dohodnutou věc nevztahuje.

3.6.2 Rozhodci

Dle ustanovení § 4 zákona č. 216/1994 Sb. může být rozhodcem občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům. Občanství České republiky však není kategorická podmínka, rozhodcem může být i cizinec, je-li způsobilý k právním úkonům podle práva svého státu či cizinec, je-li způsobilý k právním úkonům podle českého práva. Zvláštní předpis stanoví, že rozhodcem nemůže být soudce, soudce Ústavního soudu ani státní zástupce. Dále rozhodcem nemůže být žádná právnická osoba, státní či jiný orgán, organizace apod.

Způsobilost k právním úkonům dle občanského zákoníku znamená, že jí fyzická osoba nabývá dosažením věku 18 let. Z uvedeného vyplývá, že rozhodcem může být jen fyzická osoba. Zákon dále nestanoví žádné požadavky na vzdělání nebo kvalifikaci rozhodce, dokonce ani požadavek na jeho bezúhonnost. Předpokládá se, že strany si rozhodce volí dle své vůle a svého uvážení. Rozhodce tedy nemusí mít právnické vzdělání, přestože jde o řešení sporu, kde rozhodci aplikují právní předpis, ani vysokoškolské vzdělání. Často však jsou řešeny odborné otázky z různých oborů, které odborníci znají a umějí je použít. Za určitých podmínek se rozhodce nemusí striktně držet litery právního předpisu, pokud tím strany rozhodce výslovně pověří. V takovém případě může být spor rozhodnut podle zásad spravedlnosti. Na druhou stranu je nutno uvést, že zejména vyhotovení rozhodčího nálezu vyžaduje určitou erudici, kterou mívají osoby s právnickým vzděláním. Rozhodčí nález, respektive jeho výrok, musí být přesný, určitý a srozumitelný, protože právě podle této části je požadován výkon rozhodnutí. Ti, kteří se rozhodnou pro rozhodčí řízení, by měli velmi pečlivě zvážit výběr osoby rozhodce.

Zákon dále stanoví, že spor je rozhodován nezávislymi a nestrannými rozhodci (dle § 10 ZRŘ).

Nezávislost a nestrannost jsou obecně známé pojmy, které však odborná literatura ani judikatura pro výkon rozhodce nedefinuje. Z toho důvodu jsou někdy obtížně aplikovatelné na konkrétní osobu. U pojmu „nezávislost“ jde o to, na kom nebo na čem má být rozhodce nezávislý. Rozhodce nesmí být existenčně ani jinak závislý na tom, kdo ho zvolil. Neměl by to tedy být zaměstnanec jedné či druhé strany, právní zástupce

nebo odborný poradce strany. Dále by se nemělo jednat o osobu, která je v příbuzenském či obdobném poměru jedné ze stran, společníkem či členem statutárního nebo dozorčího orgánu. Porušení těchto zásad by mohlo vést k vznesení námítky pro podjatost rozhodce či být důvodem k tomu, aby se rozhodce vzdal funkce. Najít vhodného rozhodce nemusí být lehké. Při výběru mohou pomoci seznamy rozhodců vedené u některého stálého rozhodčího soudu nebo seznamy odborníků či doporučení některých zprostředkovatelských agentur.

Pojem „nestrannost“ znamená, že rozhodce nesmí stranit („nadržovat“) žádné straně a v žádném případě nesmí prosazovat zájem jen jedné strany. Je v lidské povaze a do jisté míry s tím počítají i právní předpisy, že za objektivně nestranného člověka se nepovažuje nikdo, kdo je v takovém postavení. Rozhodce nesmí nahrazovat advokáta, jehož zákonnou povinností je naopak všemi zákonnými způsoby prosazovat zájmy svého klienta. Je zde však domněnka, že rozhodce by se mohl cítit v jistém smyslu zavázán vůči tomu, kdo ho za rozhodce zvolí a od něhož obdrží honorář. Tento pocit, pokud vznikne, musí rozhodce i strana, které ho zvolila rozhodně potlačit. Je pravdou, že některé strany jmenují stále stejného rozhodce, což má zpravidla dva důvody, mají důvěru v jeho odborné znalosti a zkušenosti, a ovládá jejich jazyk.

3.6.2.1 Určení a jmenování rozhodců

Určení rozhodců se týká určení počtu rozhodců, případně určení konkrétních osob, které mají být rozhodci, nebo určení způsobu, jak má být počet rozhodců a jejich osoby určeny. To vše by měla obsahovat již rozhodčí smlouva. Je možné, aby v rozhodčí smlouvě nebyl uveden konkrétní počet rozhodců a jejich osoby, ale měla by obsahovat alespoň způsob, jak se počet a osoby rozhodců určí. Kdyby ani toho rozhodčí smlouva neobsahovala, postup určení rozhodců je následující: Každá strana jmenuje jednoho rozhodce a tito pak volí třetího, předsedajícího rozhodce (dle § 7 odst. 2 ZRR).

Jmenování rozhodce nastane tehdy, když strany sjednaly rozhodčí doložku a rozhodce jmenují teprve poté, kdy vznikne konkrétní spor. Strany pak dodatečně jmenují konkrétní osoby rozhodci.

3.6.2.2 Odmítnutí a vyloučení rozhodců

Zákon požaduje (ustanovení § 8 ZRŘ), aby ten, kdo má být nebo byl určen či jmenován rozhodcem, ihned oznámil stranám (soudu) všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a mohl by pro ně být jako rozhodce vyloučen. Pokud takové skutečnosti vyjdou najevo dodatečně, je rozhodce vyloučen z projednávání již ze zákona (dle ustanovení § 11 ZRŘ) a tudíž je povinen vzdát se funkce rozhodce. Pokud by tak neučinil, mohou se strany dohodnout na jeho vyloučení. Strana, které ho do funkce zvolila, pak jmenuje rozhodce nového. Jinak kterákoliv ze stran může podat návrh, aby o vyloučení rozhodce rozhodl soud.

Rozhodce si určují (jmenují) strany, avšak nikdo není povinen funkci rozhodce přijmout (ustanovení § 5 ZRŘ). Pokud tuto funkci přijme, musí ji vykonávat v souladu se zákonem o rozhodčím řízení a s dalšími předpisy. Přijetí funkce rozhodce musí mít dle zákona písemnou formu. V průběhu řízení může být rozhodce z funkce vyloučen nebo se jí může vzdát, avšak jen z důležitých důvodů (např. pro nemoc, vlastní psychické problémy, důvody vztahující se k postupu řízení, vůči druhým rozhodcům apod.). Rozhodce se dále může vzdát funkce se souhlasem obou stran.

Rozhodci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděli v rozhodčím řízení (dle § 6 ZRŘ). Mlčenlivostí jsou vázáni i vůči státním orgánům. Mlčenlivosti může být rozhodce zproštěn oběma stranami. V případě, že strany rozhodce mlčenlivosti nezprostí, musel by ten, kdo požaduje, aby rozhodce vypovídal, podat žádost a o tomto by rozhodoval předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště.

3.6.2.3 Odměňování rozhodců

Tato problematika v zákoně o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů upravena není a není ani jiný přímo použitelný právní předpis. Záleží proto na dohodě mezi rozhodcem a případnými stranami, jak bude tato problematika řešena.

3.6.3 Fáze rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je vlastním smyslem činnosti rozhodců. Průběh rozhodčího řízení je následující:

3.6.3.1 Příprava řízení před rozhodci

V rámci přípravy rozhodčího řízení by strany měly dohodnout, nejlépe v rozhodčí smlouvě, místo, kde se řízení a ústní jednání bude konat. Dále se strany mohou dohodnout na postupu v řízení, tedy na proceduře, podle které budou rozhodci postupovat. Uvedené je možné přenechat rozhodnutí předsedajícímu rozhodci. Pokud tato otázka není stranami řešena, postupují rozhodci takovým způsobem, který považují za vhodný, bez zbytečných formalit, ale tak, aby byl zajištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí věci (dle § 19 ZRŘ).

3.6.3.2 Žaloba

Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou, toto ukládá zákon (ustanovení § 14 ZRŘ), a je zahájeno doručením žaloby předsedajícímu rozhodci, stálému rozhodčímu soudu, popřípadě kterémukoliv již určenému nebo jmenovanému rozhodci. Rozhodce, kterému byla žaloba doručena, je povinen na ní vyznačit datum doručení. Datum doručení má rozhodující význam zejména pro posouzení případné námitky promlčení vnesené žalovanou stranou před rozhodci.

Žalobu je vhodné rozhodcům předložit v potřebném počtu vyhotovení tak, aby každý rozhodce obdržel jedno vyhotovení této žaloby a to včetně příloh, na něž se žaloba dovolává. Další vyhotovení je pak určeno pro žalovanou stranu, které je zasláno spolu výzvou, aby se k žalobě v určité lhůtě vyjádřila.

Žalobu je možné doručit rozhodci, rozhodčímu soudu nebo rozhodčímu centru poštou nebo osobně. Žalovaný by se měl ve lhůtě určené rozhodcem písemně vyjádřit a připojit doklady, na které se ve svém vyjádření dovolává.

Zákon neukládá náležitosti žaloby, odkazuje na přiměření použití občanského soudního řádu (ustanovení § 14 ZRŘ). Žalující strana se nemusí striktně držet ustanovení

občanského řádu, ale k tomu, aby se rozhodci mohli věcně zabývat žalobou, je nutné, aby minimálně obsahovala:

- označení rozhodce, rozhodců nebo stálého rozhodčího soudu, pro které je žaloba určena;
- označení účastníků řízení, případně jejich zástupců;
 - u právnické osoby se uvádí obchodní jméno, právní forma, IČ, sídlo;
 - u fyzických osob se uvádí jméno a příjmení, rodné číslo nebo datum narození, bydliště, zaměstnání. Je nutné uvést všechny údaje přesně, aby nedošlo k žalování jiné strany, případně k zamítnutí žaloby proti označenému subjektu.
- vyličení skutkové podstaty sporu – poukázat na sporné body a navrhnout, jaké důkazy o tvrzení žalobce by měly být provedeny (např. odkázat na přiložené dokumenty).
- poukázat na založení pravomoci rozhodců uvedeném konkrétní rozhodčí smlouvy.
- pečlivě formulovaný tzv. žalobní petit, tj. návrh, jak mají rozhodci rozhodnout. Rozhodci nemohou přiznat nic, co je nad rámec návrhu, takže je třeba uvést, čeho se žalobce domáhá, tzn. zda žalobce žádá i přiznání příslušenství (tj. úroků, smluvní pokuty) apod. Rozšíření žaloby v průběhu řízení je možné, ale je spojeno s dodatečnými výdaji.
- podpis – u právnických osob musí být žaloba podepsána statutárním orgánem nebo prokuristou, případně zástupcem, kterému žalobce udělil plnou moc. Zmocněnec pak podepisuje žalobu jménem žalobce. Plná moc se připojuje k vyhotovení žaloby určenému pro rozhodce.
- místo a datum sepsání žaloby, i přesto, že pro její účinky je rozhodující datum doručení rozhodci.

Pokud má žaloba vady a nedostatky, které bude nutno odstranit, musí rozhodce posoudit, zda jde o vady, v jejichž důsledku by nemohlo rozhodčí řízení pokračovat, nebo o vady méně závažné. Rozhodce následně vyzve žalobce k odstranění vad žaloby a musí žalobci sdělit, v čem spočívá neúplnost nebo nesprávnost žaloby, jak má být vada odstraněna a stanoví lhůtu, ve které má žalobce tuto vadu odstranit. Jde-li

o závažné vady, které by neodstraněním bránily projednání v rozhodčím řízení, je rovněž rozhodce povinen žalobce poučit, s tím, že pokud vady nebudou odstraněny ve stanovené lhůtě, bude rozhodčí řízení zastaveno. Bez tohoto poučení nelze rozhodčí řízení zastavit, i kdyby vady odstraněny ve lhůtě nebyly.

3.6.3.3 Procesní úkony rozhodců

Strany se mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení (dle § 19 ZRŘ). V případě, že postup není určen, postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný. Spor před rozhodci probíhá prostřednictvím:

a) ústního jednání

Pokud to strany sjednaly v rozhodčí smlouvě nebo pokud se rozhodci dohodnou, že má být vedeno ústní jednání, stanoví termín a místo a uvědomí o tom obě strany. Ústní jednání je vždy neveřejné, to znamená, že k němu mají přístup pouze účastníci procesu. Svědci, znalci a tlumočníci se jednání účastní pouze se souhlasem stran a rozhodců. Postup v ústním jednání je následující: žalobce přednese žalobu, žalovaný se k ní vyjádří. Rozhodci mohou klást otázky za účelem doplnění a vysvětlení nejasností. Následně dochází k provádění důkazů. Strany se k těmto důkazům mohou vyjádřit. Je nutné uvést, že rozhodci sami nemusí pátrat po žádných důkazech, je na každé ze stran, aby svá tvrzení doložila nebo navrhla provedení určitého důkazu. Rozhodci nehledají tzv. „materiální pravdu“, rozhodnou podle svého vnitřního přesvědčení na základě důkazů předložených stranami nebo provedených na základě jejich návrhů. Důkaz výslechem svědků, znalců i stran mohou rozhodci provést pouze tehdy, dostaví-li se k rozhodcům dobrovolně. Rozhodci dle zákona nemají žádnou donucovací moc. Pokud však se svědek nebo znalec k výslechu nedostaví a byl řádně obeslán, a rozhodci považují jeho výpověď za důležitý důkazní prostředek, mohou o provedení výslechu požádat soud. Soud je ze zákona povinen tomuto dožádání vyhovět. Případné náklady vzniklé prováděním úkonů vyžádaných rozhodci, jsou vyúčtovány rozhodci a ten je následně vyúčtuje straně, která o úkon požádala. Ústní jednání i korespondence se vedou v českém jazyce.

Jestliže se některá ze stran bez své viny neúčastnila jednání nebo nestihla ve lhůtě předložit důkazy, vyjádřit se k důkazu, zákon připouští, aby tak strana učinila dodatečně, ale v každém případě před vyhotovením rozhodčího nálezu. Straně je tedy umožněno, i přesto, že se již například rozhodci na nálezu usnesli, vykonat to, co bez své viny zmeškala a je jí tedy dána plná příležitost k uplatnění jejích práv. Rozhodci však straně vyhovět nemusí, jsou-li toho názoru, že dodatečné úkony již nejsou potřebné k rozhodnutí. Strana by však poté mohla dosáhnout zrušení rozhodčího nálezu.

b) bez ústního jednání

Strany se mohou dohodnout, že rozhodci povedou řízení bez ústního jednání. Jde především o případy, kdy strany předložily dostatečné listinné důkazy a písemnosti, které obsahují údaje umožňující zjistit skutkový stav potřebný k rozhodnutí sporu. Jde o méně obvyklý případ, kdy se předpokládá, že obě strany mají veškeré potřebné listiny, které předkládá i druhá strana. Rozhodci si mohou vyžádat předložení dalších listin, mohou postupovat i tak, že každý rozhodce posoudí spor a svůj názor sdělí předsedajícímu rozhodci, který vypracuje rozhodčí nález, nebo se sejdou a posuzují věc společně. Rovněž rozhodci mohou svolat ústní jednání s účastí stran, v případě, že ho shledají nezbytným.

3.6.3.4 Předběžné opatření

Jestliže se v průběhu rozhodčího řízení nebo i před jeho zahájením ukáže, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může soud na žádost kterékoli strany nařídit předběžné opatření. Předběžné opatření nemohou nařídit sami rozhodci, mohou však soud žádat o jeho vydání (dle ustanovení § 22 ZRŘ).

Důvodem vydání předběžného opatření může být jen obava, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu. Ohrožení je možné spatřovat např. v tom, když se strana začne zbavovat majetku, uzavírá určitá jednání ohrožující její majetek apod.

3.6.3.5 Rozhodnutí

Rozhodčí řízení končí (dle § 23 ZRŘ):

- a) vydáním **rozhodčího nálezu**. Rozhodčí nález je písemné konečné rozhodnutí rozhodce nebo rozhodců,

- b) **usnesením**, kterým se rozhodčí řízení zastavuje, nebylo-li rozhodnuto ve věci samé. Rovněž musí být vydáno písemně.

Rozhodci v průběhu rozhodčího řízení mohou vydat předběžné, mezitímní nebo částečné usnesení, tímto se však rozhodčí řízení nekončí, jde často o usnesení rozhodců na postupu v řízení, např. odročení ústního jednání, uložení stranám předložit listiny k důkazu atd.

3.6.3.6 Rozhodčí nález

Rozhodčí nález je konečným rozhodnutím rozhodců ve věci samé a má stejné účinky jako soudní rozsudek. Věcí samou se rozumí nárok uplatněný v rozhodčím řízení.

3.6.3.7 Vydání rozhodčího nálezu

K vydání rozhodčího nálezu dochází, buď po dostatečném zjištění skutkového stavu, nebo pokud v řízení žalovaná strana nárok žalobce uznala projevem vůle, který je adresován rozhodcům, nebo se žalující strana vzdala svého nároku stejným způsobem.

3.6.3.8 Formy smíru v rozhodčím řízení

K vydání rozhodčího nálezu může dojít i tehdy, když strany uzavřou smír a požádají rozhodce, aby tento smír byl pojat do rozhodčího nálezu. Smír pojatý do rozhodčího nálezu znamená, že věc byla rozsoudena, takže v téže věci není možné podat novou žalobu bez rizika, že bude vznesena námitka s tím, že věc již byla rozsoudena.

Kromě uvedeného mohou stany uzavřít před rozhodci smír, který však nebude vyjádřený formou rozhodčího nálezu. V tomto případě rozhodčí řízení končí vydáním usnesení. V případě, že by žalovaný svůj závazek ze smíru nesplnil, je žalobce oprávněn podat žalobu k soudu. Žalobě by pak nebránila překážka rozhodčí smlouvy, protože ta zanikne skončením rozhodčího řízení, tedy usnesením.

O nárocích uplatněných v rozhodčím řízení musí rozhodci rozhodnout alespoň většinou hlasů (dle § 25 ZRŘ). K rovnosti hlasů nemůže dojít s ohledem na ustanovení zákona, že počet rozhodců musí být vždy lichý. Je zvykem, že hlasování rozhodců je neveřejné,

zákon to však neupravuje. Rozhodce, který hlasoval proti nálezu, může zaujmout písemné stanovisko a dát ho stranám k dispozici. Zákon o tom nic nepraví a i řády stálých rozhodčích soudů to připouštějí.

Pokud byl rozhodčí nález přijat většinou hlasů rozhodců, musí být vypracován písemně a většinou rozhodců podepsán a doručen stranám nebo jejich zástupcům.

Doručením nabývá rozhodčí nález účinky pravomocného soudního rozsudku, pokud však nebyla v rozhodčí smlouvě dohodnuta možnost přezkoumání jiným rozhodcem či rozhodci (dle § 27 ZRŘ). Pravomocný rozhodčí nález se tím stane vykonatelný nejen pro strany, ale i pro státní orgány.

3.6.3.9 Obsah rozhodčího nálezu

Obsah rozhodčího nálezu je v zákoně upraven stručně, výrok v rozhodčím nálezu má být určitý a rozhodčí nález musí obsahovat odůvodnění (ustanovení § 25 ZRŘ), ledaže se strany dohodly, že odůvodnění není třeba.

Samotný rozhodčí nález lze rozdělit na dvě části:

- 1) **část úvodní**, která musí obsahovat
 - jména rozhodců s označením předsedajícího rozhodce
 - místo a datum vydání rozhodčího nálezu
 - jména a adresy stran sporu
 - označení předmětu sporu – obvykle jeho stručný popis

- 2) **část výroková (enunciát)**, v níž jsou uvedeny povinnosti odsouzené strany k určitému plnění, lhůta pro splnění této povinnosti, rozhodnutí o příslušenství (úroky, jejich výše a datum, od kterého se úroky počítají) a rozhodnutí o nákladech rozhodčího řízení. Tato část je velmi důležitá pro další postup.

Rozhodčí nález může dále obsahovat **odůvodnění**. Odůvodnění v rozhodčím nálezu není povinné, strany se mohou domluvit, že ho rozhodčí nález nemusí obsahovat. Odůvodnění slouží zpravidla jen k tomu, aby strany, popřípadě další rozhodci při přezkoumání rozhodčího nálezu, znali myšlenkový postup rozhodců. Je vhodné zde

uvést, že rozhodci rozhodovali za nepřítomnosti žalovaného, nebo že bylo rozhodováno podle zásad spravedlnosti.

Rozhodčí nález musí být podepsán, nejlépe všemi rozhodci nebo většinou, která se na nálezu usnesla. Rozhodce, který byl přehlasován a nález podepíše, může připojit ke svému podpisu poznámku, že hlasoval proti nálezu a může připojit poznámku s uvedením svého názoru.

3.6.3.10 Doplnění rozhodčího nálezu

Zákon otázku, v jaké lhůtě mohou strany žádat o vydání doplňovacího rozhodčího nálezu, neupravuje. Strana, která z doručeného rozhodčího nálezu zjistila, že nebylo rozhodnuto o všech jejích řádně uplatněných nárocích, podá návrh na doplnění co nejrychleji a to písemně. Adresuje jej rozhodcům i protistraně. Rozhodci by měli o doplnění původního nálezu rozhodnout co nejdříve.

3.6.3.11 Opravy chyb v rozhodčím nálezu

Opravy chyb v psaní, v počtech nebo jiných podobných nesprávnostech v rozhodčím nálezu opraví rozhodce kdykoliv na žádost kterékoliv ze stran (dle § 26 ZRŘ). Opravu je možné provést pouze usnesením o opravě rozhodčího nálezu, které musí mít stejné náležitosti jako rozhodčí nález, tj. usneseno většinou rozhodců, vyhotoveno písemně, podepsáno a doručeno stranám.

3.6.3.12 Ukládání rozhodčích spisů

Zákon ukládá, aby spisy rozhodců byly uschovány. Pokud rozhodčí řízení proběhlo před stálým rozhodčím soudem, uchovává tento rozhodčí soud rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všemi listinami s rozhodčím řízením související po dobu 20 let (dle § 29 ZRŘ).

Pokud rozhodčí řízení proběhlo před rozhodci ad hoc, jsou tito rozhodci dle zákona (ustanovení § 29 odst. 2 ZRŘ) povinni do 30 dnů od nabytí právní moci rozhodčího nálezu předat do úschovy rovněž rozhodčí nález opatřený rozhodčí doložkou a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení, a to okresnímu (obvodnímu) soudu v jehož

obvodu byl rozhodčí nález vydán. Úschova spisů, nahlížení do spisů, činění výpisů a opisů stranami sporu se řídí kancelářským řádem soudu.

3.6.3.13 Přezkoumání rozhodčího nálezu

Jak již bylo uvedeno, rozhodčí řízení je zásadně jednoinstanční, to znamená, že proti rozhodčímu nálezu nelze podat žádný opravný prostředek, který by byl následně projednán instancí rozhodcům nadřízenou, na jehož základě by byl rozhodčí nález potvrzen, pozměněn nebo zrušen.

Zákon přeci jen připouští prolomení zásady jednoinstančnosti a to v případě, že se strany o přezkoumání rozhodčího nálezu dohodnou v rozhodčí smlouvě.

3.6.3.14 Zrušení rozhodčího nálezu

Rozhodčí řízení je jednoinstanční a jediný způsob intervence proti rozhodčímu nálezu je dle zákona jen jeho zrušení. Zrušení rozhodčího nálezu je v kompetenci okresního (obvodního) soudu, v jehož obvodu se rozhodčí řízení konalo.

Ke zrušení rozhodčího nálezu může dojít pouze ze zákona taxativně vyjmenovaných důvodů. Důvodem zrušení rozhodčího nálezu však rozhodně není nesprávná aplikace právního předpisu. Kterákoliv ze stran se může ve lhůtě 3 měsíců od dne, kdy jí byl doručen rozhodčí nález, domáhat jeho zrušení u příslušného soudu a to z těchto důvodů:

- a) rozhodčí nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu
- b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje.

Námítka neplatnosti nebo neexistence rozhodčí smlouvy lze dle zákona uvést nejpozději při prvním úkonu v řízení týkajícím se věci samotné. Pokud soud zjistí, že námitka v řízení před rozhodci uplatněna nebyla, nebo byla uplatněna až ke konci řízení, žalobu o zrušení rozhodčího nálezu zamítne.

- c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem.

Soud zde rovněž zkoumá, zda strana uplatňující tento důvod ke zrušení uplatnila námitku v rozhodčím řízení dříve, než se pustila do jednání o věci samé. Pokud soud rozhodčí nález zruší, rozhodčí smlouva není dotčena a zůstává v platnosti.

d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců

Je-li rozhodčí nález z tohoto důvodu zrušen, zůstává rozhodčí smlouva v platnosti.

e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat.

Jde o případ, kdy rozhodci porušili svým postupem zásadu rovnosti stran a povinnost dát stranám plnou příležitost k uplatnění jejich práv. V případě zrušení rozhodčího nálezu, platnost rozhodčí smlouvy zůstává.

f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému.

Rozhodci nemohou v nálezu přisoudit něco, co žalobce nežádal. Plnění podle tuzemského práva nemožné je např. plnění v neexistující měně či věci. Nedovolené plnění je plnění, které zákon zakazuje. Rovněž zrušením rozhodčího nálezu, zůstane v platnosti rozhodčí smlouva.

Dle rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.10.2009 sp. zn. 33 Cdo 2675/2007 nelze přezkoumávat skutkové ani právní závěry rozhodčího nálezu, to znamená, že nelze zrušit rozhodčí nález s odkazem na § 3 odst. 1 občanského zákoníku ani v případě, že výkon práva na plnění podle něho přiznané (s ohledem na konkrétní okolnosti věci) odporuje dobrým mravům a je tak podle tuzemského práva nedovolené.

g) jestliže se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.

První z důvodů, kdy lze žádat o obnovu řízení, je, existují-li skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které účastník nemohl bez své viny používat v původním rozhodčím řízení, pokud pro něho mohou přivodit příznivější rozhodnutí.

Druhým důvodem je, lze-li provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení, pokud mohou pro účastníka přivodit příznivější rozhodnutí.

Ve všech případech, kdy došlo ke zrušení rozhodčího nálezu a rozhodčí smlouva zůstává v platnosti, může rozhodčí řízení proběhnout znovu, avšak rozhodci, kteří se původního řízení zúčastnili, jsou z nového projednání vyloučeni.

3.6.3.15 Výkon rozhodčího nálezu

3.6.3.15.1 Návrh na výkon rozhodčího nálezu

Rozhodčí nález doručený stranám má účinky pravomocného soudního rozsudku. Strany by tedy měly dobrovolně splnit výrok tohoto nálezu ve stanovené lhůtě. Pokud tak neučiní, má oprávněná strana právo požádat soud o výkon tohoto nálezu vůči straně povinné. K provedení tohoto výkonu či k nařízení exekuce, je příslušný obecný soud povinného.

Oprávněný soud předkládá vedle návrhu na výkon rozhodčího nálezu i tzv. exekuční titul, tj. rozhodčí nález opatřený doložkou právní moci. Doložku právní moci připojí rozhodce, předsedající rozhodce nebo tajemník rozhodčího soudu na písemné vyhotovení rozhodčího nálezu po nabytí právní moci.

Výkon rozhodnutí provádí vždy okresní (obvodní) soud. V první řadě soud zkoumá, zda je exekuční titul vykonatelný po formální stránce, tedy zda je rozhodčí nález opatřen doložkou právní moci a dále zkoumá, zda je vykonatelný po materiální stránce, tedy zda obsahuje přesnou individualizaci oprávněného a povinného, přesné vymezení práv a povinností, přesný rozsah a obsah plnění a přesně stanovenou lhůtu k plnění. Rozhodčí nález, který uvedené skutečnosti neobsahuje, nemůže být podkladem pro jeho výkon.

Soud při výkonu rozhodnutí nebo exekuce nezkoumá, zda povinný skutečně nesplnil povinnost uloženou mu v rozhodčím nálezu, soud se spokojí jen s tvrzením oprávněného.

Povinný se může bránit návrhem na zastavení exekuce kdykoliv v jejím průběhu. Soud se následně zabývá všemi námitkami, kterou mohou vést k zastavení výkonu rozhodnutí.

3.6.3.15.2. Zastavení výkonu rozhodčího nálezu

Povinná strana, proti které byl nařízen výkon rozhodčího nálezu, může podat návrh na zastavení exekuce a to z důvodů uvedených v zákoně dle § 35 odst 1 ZRŘ. Důvody jsou následující:

- rozhodčí nález byl vydán ve věci, v níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu
- rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců
- rozhodčí nález odsuzuje k plnění, které nebylo žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému nebo nedovolenému
- strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v rozhodčím řízení zástupcem zastoupena
- ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomuto zmocněn

Obecné důvody pro zastavení výkonu rozhodčího nálezu (zastavení exekuce) jsou upraveny občanským soudním řádem (ustanovení § 268 OSŘ).

Soud se při výkonu rozhodnutí nezabývá řešením námitek uplatněných v exekučním řízení, řízení o výkonu rozhodčího nálezu však přeruší a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Exekuční řízení je poté přerušeno na dobu, po kterou trvá řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Pokud návrh na zrušení rozhodčího nálezu není ve lhůtě podán, pokračuje soud v řízení o výkonu rozhodčího nálezu (dle § 35 odst. 2 ZRŘ).

Pokud je rozhodčí nález zrušen, soud zastaví jeho výkon.

4 Praktická část

Praktická část je zaměřena na spory ze spotřebitelských úvěrů řešené v rozhodčím řízení. Důvody pro volbu rozhodčího řízení ve spojitosti se spotřebitelskými úvěry jsou dva.

Prvním důvodem je praxe ve finanční společnosti, která poskytuje spotřebitelské úvěry, využívá ve svých smlouvách rozhodčí doložku a tedy následné spory řeší prostřednictvím rozhodčího řízení. Druhým důvodem jsou časté diskuze týkající se rozhodčího řízení ve spojitosti se spotřebitelskými úvěry, které se zaměřují na otázku oprávněnosti rozhodčí doložky ve spotřebitelském úvěru, postavení rozhodčích center, osoby rozhodce, jeho nestrannosti a nezávislosti.

V úvodu praktické části je popsán průběh rozhodčího řízení ve vybraném subjektu, tedy ve finanční společnosti XY.

Následně je řešena otázka finanční náročnosti rozhodčího řízení ve srovnání s řízením soudním. Literatura je v tomto tvrzení nejednotná. Je možné se sekat s názory, že rozhodčí řízení je méně nákladné než řízení soudní, ale i s názory, kdy právě finanční náročnost je jedna z nevýhod rozhodčího řízení. Na základě této studie bude rovněž možné společnosti XY doporučit finančně výhodný způsob řešení sporů.

Třetí část je zaměřena na postavení stálého rozhodčího soudu a rozhodčího centra, je provedena analýza jednacích řádů obou subjektů a je uskutečněn dotazníkový průzkum u rozhodčích center. Dále je provedena studie zaměřená na nebankovní finanční společnosti, které poskytují spotřebitelské úvěry za účelem zjištění, zda tyto společnosti využívají institut rozhodčího řízení a zda využívají služeb rozhodčích center. Na základě těchto zjištění, bude možné definovat činnost rozhodčích center, jejich význam a případný dopad, pokud by byla právní normou popřena jejich legitimita.

Závěr praktické části je zaměřen na problematiku ustanovení stávající právní úpravy. V souvislosti se spory ze spotřebitelských úvěrů se jedná o rozhodčí doložku ve spotřebitelském úvěru a o osobu rozhodce. Studie by měla přinést návrhy de lege ferenda.

4.1 Realizace rozhodčího řízení ve společnosti XY

Pojem podnikatelská praxe je velmi rozsáhlý, z toho důvodu jsem se ve své práci, jak již bylo uvedeno, soustředila na užití rozhodčího řízení ve finanční nebankovní sféře, přesněji řečeno ve sporech ze spotřebitelských úvěrů. Jako subjekt zájmu byla vybrána finanční společnost, která na českém trhu působí již řadu let a patří mezi neznámější poskytovatele finančních produktů, tj. spotřebitelských úvěrů a leasingů. Vedení společnosti si nepřálo uvádět název společnosti. Toto přání je v práci respektováno a v dalším textu bude společnost označována jako společnost XY.

Společnost XY využívá rozhodčí řízení jako jeden z prostředků vymáhání pohledávky. Úvěrové a leasingové smlouvy obsahují ve svých obchodních podmínkách rozhodčí doložku. Rozhodčí doložku mají všechny smlouvy uzavřené od roku 2004. Společnost využívá při rozhodčím řízení služeb rozhodčího centra. Spory jsou rozhodovány rozhodcem ad hoc.

Přehled řešených případů na právním oddělení společnosti

Ze strany společnosti byly poskytnuty údaje týkající se počtu případů, které byly předány k řešení právnímu oddělení od roku 2002. Tyto případy jsou buď řešeny občanskosoudní cestou nebo v rozhodčím řízení (viz tabulka č. 5). Z tabulky je patrné, že institut rozhodčího řízení začala společnost využívat již v roce 2005. V roce 2007 bylo k rozhodci podáno nejvíce žalob, celkem 5 218. Tento počet zahrnuje i případy nezpracované v předešlých letech. Od roku 2007 se počet žalob rozhodci pohybuje v řádech tisíců, počet se však rok od roku snižuje.

Tabulka 1 – Přehled případů na právním oddělení

Rok	Právní oddělení	Arbitr	Soud
2002	1641	0	746
2003	3353	0	2096
2004	2689	0	2181
2005	4250	21	1941
2006	6168	179	1764
2007	3958	5218	2032
2008	3826	3425	232
2009	4302	2762	112
2010	1697	579	45

Zdroj: Společnost XY

Společnost XY k rozhodčímu řízení nepředává smlouvy, které neobsahují rozhodčí doložky a dále smlouvy, kdy žalovaný není klient uvedený ve smlouvě (jedná se např. o osobu, která přistoupila k závazku klienta nebo byla obviněna v trestním řízení pro trestný čin úvěrový podvod dle § 250 trestního zákona apod.).

K žalobě rozhodci musí společnost dokládat daleko důkladněji než soudu veškeré důkazy týkající se vylíčení skutkové podstaty sporu, tedy oprávněnost požadovaného plnění, doložit faktury dokládající poskytnutí úvěru, faktury s vyúčtováním nákladů, které jsou přeúčtovány klientovi apod. Dále bylo ze strany společnosti XY sděleno, že rozhodce vrací žalobci každou žalobu, byť vykazuje např. vadu v malém počátečním písmenu příjmení žalovaného.

Dalším šetřením bylo zjištěno, že společnost XY nerozlišuje počet případů ukončených rozhodčím nálezem a usnesením. Všechny případy jsou evidovány v systému jako rozhodčí nález. Zároveň není možné zjistit přesný údaj o počtu zastavených rozhodčích řízení z podnětu žalobce. Tyto případy se pohybují řádově v desítkách a jsou na právním oddělení řešeny individuálně. Důvody pro zastavení rozhodčího řízení jsou následující, klient zemřel, pohledávka je předmětem insolvenčního řízení a byl vyhlášen konkurz nebo došlo k oddlužení, a dále pro podezření z podvodu, kdy žalovaný rozhodci prohlašuje, že smlouvu o úvěru neuzavřel a případ je následně předán k řešení orgánům činným v trestním řízení.

V případech, kdy dlužník s věřitelem (tedy žalující s žalobcem) uzavřou v dané věci smír, je tento smír pojat na žádost žalobce do rozhodčího nálezu.

Vzhledem k tomu, že následujícím dílčím cílem je zjistit finanční náročnost rozhodčího řízení v porovnání s řízením soudním, byly společností XY poskytnuty údaje týkající se počtu žalob s ohledem na výši pohledávky, viz tabulka č.2.

Tabulka 2 – Počet žalob rozhodci v roce 2009 dle výše pohledávky

Výše pohledávky	Počet podaných žalob rozhodci v roce 2009	% z celkového počtu
0 - 10 000 Kč	524	18,97%
10 001 - 100 000 Kč	1404	50,83%
100 001 - 250 000Kč	554	20,06%
250 001 Kč a více	280	10,14%

Zdroj: Společnost XY

Uvedené údaje se týkají pouze roku 2009. Je patrné, že ve více než 50 % případů nárokuje žalující strana pohledávku vyšší než 10 000,- Kč a ve 20 % případů je hodnota předmětu sporu ve výši 100 001,- až 250 000,- Kč.

Na základě následující analýzy bude možné zjistit, zda společnost využívá finančně náročný způsob vymáhání dluhu a popřípadě jí doporučit jiný způsob řešení sporů.

4.2 Finanční náročnost rozhodčího řízení

Obecně se v literatuře uvádí, že rozhodčí řízení je méně nákladné než řízení před obecnými soudy. V jiných publikacích je uvedena finanční náročnost rozhodčího řízení mezi jednou z nevýhod rozhodčího řízení. Uvedená tvrzení jsou v rozporu. V této kapitole tedy bude analyzována nákladnost rozhodčího řízení. Na základě této analýzy bude možné potvrdit či vyvrátit tvrzení, že rozhodčí řízení je méně nákladné než řízení soudní. Dále bude možné společnosti XY doporučit finančně výhodnou variantu řešení sporů se spotřebiteli.

Ke studii bylo vybráno celkem osm subjektů, z toho šest rozhodčích center, resp. společností, které zajišťují služby rozhodců, dále rozhodce nezapsaný u arbitrážního centra a stálý rozhodčí soud, tedy Rozhodčí soud při HK AK ČR (viz tabulka č. 3), a jejich sazebníky poplatků. Rozhodčí centra jsou řazena podle abecedy.

Tabulka 3 – Přehled vybraných subjektů

1.	Rozhodčí institut v Praze
2.	Rozhodčí soud České republiky, k.s.
3.	Rozhodčí společnost Pardubice, s.r.o.
4.	Rozhodčí společnost, s.r.o.
5.	Sdružení rozhodců, a.s.
6.	Společnost pro rozhodčí řízení a.s.
7.	JUDr. Pavel Šváb
8.	Rozhodčí soud při HK AK ČR

Vlastní šetření

Základem rozhodčího poplatku je cena předmětu řízení vyjádřená peněžní částkou. V průzkumu nebyly řešeny poplatky a příplatky za urychlené řízení.

Rozhodčí institut v Praze

Poplatek za rozhodčí řízení při dvou účastnících řízení a jediném rozhodci činí 3% z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 7 000,- Kč, nejvýše 1 000 000,- Kč.

Rozhodčí soud České republiky, k. s.

Poplatek za rozhodčí řízení se vybírá za každý spor a činí 4% z tarifní hodnoty sporu vedeného před jedním rozhodcem, nejméně 7 000,- Kč, nejvýše 1 000 000,- Kč.

Rozhodčí společnost Pardubice, s. r. o.

Poplatek za podání žaloby činí 4 % z hodnoty předmětu sporu, nejméně 1 000,- Kč, a to až do výše hodnoty sporu 200 000,- Kč. Z částky přesahující hodnotu sporu 200 000,- Kč činí poplatek 8 000,- Kč + 1 % z částky, přesahující 200 000,- Kč, a to až do částky 300 000,- Kč. Z částky přesahující hodnotu sporu 300 000,- Kč činí poplatek 3 % z hodnoty předmětu sporu. Maximální výše poplatku činí 1 000 000,- Kč.

Rozhodčí společnost s. r. o.

Poplatek za řízení činí 3% z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 3 000,- Kč a nejvýše 1 000 000,- Kč plus DPH v zákonné výši.

Sdružení rozhodců, a. s.

Poplatek za rozhodčí řízení před jediným rozhodcem činí 2 % z hodnoty předmětu sporu, minimálně však 5 000,- Kč.

Společnost pro rozhodčí řízení a. s.

Poplatek za podání žaloby činí 4 % z hodnoty předmětu sporu, nejméně 600,- Kč, a to až do výše hodnoty předmětu sporu 200 000,- Kč. Z částky přesahující 200 000,- Kč činí poplatek 8 000,- Kč + 1 % z částky, přesahující 200 000,- Kč, a to až do částky 300 000,- Kč. Z částky přesahující hodnotu sporu 300 000,- Kč činí poplatek 3 % z hodnoty předmětu sporu. Maximální výše poplatku činí 1 000 000,- Kč.

Rozhodce JUDr. Pavel Šváb

Rozhodčí poplatek za podání žaloby činí 4 % z ceny předmětu řízení, nejméně však 3 000,- Kč. Maximální výše rozhodčího poplatku činí 100 000,- Kč.

Rozhodčí soud při HK AK ČR

Poplatek 3% z hodnoty předmětu sporu pro vnitrostátní spory, nejméně však 7 000,- Kč, nejvýše Kč 1 000 000,- Kč.

Občanské soudní řízení

Za návrh na zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem je peněžité plnění do částky 15 000,- Kč, činí poplatek 600,- Kč. Je-li částka peněžitého plnění větší než 15 000,- Kč, činí poplatek 4% z této částky.

Poplatek za návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, jehož předmětem je peněžité plnění do částky 15 000,- Kč včetně, činí 300,- Kč; v částce vyšší než 15 000,- Kč činí poplatek 2 % z této částky.

Pro lepší přehlednost byly zvoleny 4 hodnoty předmětu sporu, na základě kterých by bylo možné přehledně zjistit výši poplatku všech rozhodčích center a dalších subjektů a jejich hodnoty následně porovnat s poplatky za občanské soudní řízení.

Tabulka 4 - Přehled poplatků za rozhodčí a soudní řízení (vzestupně dle hodnoty předmětu sporu 100 000 Kč)

	hodnota předmětu sporu			
	10 000 Kč	100 000 Kč	250 000 Kč	1 000 000 Kč
Rozhodčí společnost, s.r.o.	3 600 Kč	3 600 Kč	9 000 Kč	36 000 Kč
Společnost pro rozhodčí řízení a. s.	600 Kč	4 000 Kč	8 500 Kč	30 000 Kč
Rozhodčí společnost Pardubice, s. r. o.	3 000 Kč	4 000 Kč	8 500 Kč	30 000 Kč
JUDr. Pavel Šváb	3 000 Kč	4 000 Kč	10 000 Kč	40 000 Kč
Sdružení rozhodců, a. s.	5 000 Kč	5 000 Kč	5 000 Kč	20 000 Kč
Rozhodčí institut v Praze	7 000 Kč	7 000 Kč	7 500 Kč	30 000 Kč
Rozhodčí soud České republiky, k. s.	7 000 Kč	7 000 Kč	10 000 Kč	40 000 Kč
Rozhodčí soud při HK AK ČR	7 000 Kč	7 000 Kč	7 500 Kč	40 000 Kč

řízení u soudu				
návrh na zahájení občanského soudního řízení	600 Kč	4 000 Kč	10 000 Kč	40 000 Kč
za návrh elektronického platebního příkazu	300 Kč	2 000 Kč	5 000 Kč	20 000 Kč

Vlastní šetření

Z uvedeného přehledu je jednoznačně patrné, že poplatek za návrh elektronického platebního rozkazu je o polovinu menší než poplatek za návrh na zahájení soudního řízení a je o několik tisíc nižší než poplatky za rozhodčí řízení. Výjimkou jsou poplatky za rozhodčí řízení při hodnotě předmětu sporu 250 000,- Kč a 1 000 000,- Kč u společnosti Sdružení rozhodců, a.s., kde je tento poplatek ve stejné výši.

K elektronickému platebnímu rozkazu je nutné uvést, že tento rozkaz musí být podán na stanoveném elektronickém formuláři a musí být podepsán platným zaručeným elektronickým podpisem žalobce a nesmí převyšovat plnění 1 000 000,- Kč. První problém, který lze v elektronickém platebním rozkazu dle mého názoru spatřit, pominu-li, že ne každý žalobce má zřízen elektronický podpis, avšak tento není těžké ani finančně náročné si obstarat, je ten, že nelze vydat, pokud není znám pobyt žalovaného nebo má-li být vydán do ciziny. Na základě praxe si dovoluji tvrdit, že věřitel v roli žalobce nemá téměř žádnou jistotou, že se dlužník zdržuje na adrese, kterou uvedl do smlouvy. Věřitel má možnost adresu ověřit pouze oproti platnému dokladu totožnosti, kdy však tato adresa nemusí být v žádném případě aktuální, dlužník se na této adrese nemusí několik let zdržovat a nemá povinnost uvádět adresu přechodného pobytu

ve svých dokladech. I přesto, že je klient povinen věřiteli takovéto změny hlásit, je pravidlem, že je nenahlásí. Ten samý případ nastává, kdy se klient se slovenských státním občanstvím a trvalým pobytem v České republice vrátí například pro ztrátu zaměstnání do své rodné vlasti, a rovněž o tom věřitele nevyrozumí. Další problém lze spatřit v tom, že elektronický platební rozkaz je třeba žalovanému doručit do vlastních rukou a není přípustné doručení tzv. fikcí. To znamená, že není možné zásilku po uplynutí úložní doby a jejím nevyzvednutí adresátem považovat za doručenou a tedy tento platební rozkaz nenabude právní moci a nestane se vykonatelný. V dané věci je následně soudem nařízeno jednání.

Žalobce si tedy musí stanovit, zda dá přednost finančně nejméně náročnému způsobu vymožení pohledávky, i za podmínky, že řízení může být časově náročnější, anebo zvolí dražší, ale jistější způsob uplatnění svého nároku.

Společnost dává přednost v této fázi vymáhání rychlému vyřešení sporu s ohledem na skutečnost, že dlužníkovi byl dán dostatečně dlouhý čas pohledávku řešit.

V následující části tedy budou porovnávány poplatky za návrh na zahájení soudního řízení a poplatky za rozhodčí řízení.

Z tabulky č. 4 vyplývá, v případě sporu v hodnotě do 10 000,- Kč včetně je poplatek nejnižší u Společnosti pro rozhodčí řízení a. s. Tento poplatek je srovnatelný s výší poplatku v občanském soudním řízení. Nejvyšší poplatek v této hodnotě sporu si nárokuje Rozhodčí soud České republiky, k. s. a stálý rozhodčí soud. V případě hodnoty spory 10 000,- Kč lze tedy tvrdit, že rozhodčí řízení je až na jedinou společnost nákladnější než řízení soudní.

Při hodnotě sporu 100 000,- Kč je nejmenší poplatek nárokován Rozhodčí společností s. r. o., nejvyšší poplatek nárokuje Rozhodčí soud České republiky, k. s. a stálý rozhodčí soud.

Situace je taková, že čtyři z osmi vybraných subjektů nárokuje poplatek ve stejné výši a v jednom případě je poplatek nižší řádově o stovky korun než je poplatek za soudní řízení. Zbýlé čtyři společnosti nárokuje poplatek vyšší, kdy rozdíl činí až 4 000,- Kč. V tomto případě nelze rozhodnout, zda je či není rozhodčí řízení nákladnější než řízení

soudní, lze konstatovat, že záleží na výběru rozhodčího centra a přinejmenším u třech zkoumaných subjektů bude rozhodčí řízení stejně nákladné jako řízení soudní.

Činí-li hodnota předmětu sporu 250 000,- Kč, nejnižší poplatek za rozhodčí řízení ve výši 5 000,- Kč nárokuje Sdružení rozhodců a. s., nejvyšší poplatek ve výši 10 000,- Kč je vybírán kromě Rozhodčího soudu České republiky, k. s. a stálého rozhodčího soudu, rozhodcem JUDr. Pavlem Švábem. Poplatek za soudní řízení v uvedené hodnotě sporu rovněž činí 10 000,- Kč. Ta samá situace nastává i v případě, že hodnota sporu činí 1 000 000,- Kč. Nejvyšší poplatek za rozhodčí řízení je požadován Rozhodčím soudem České republiky, k. s., JUDr. Pavlem Švábem a Rozhodčím soudem při HK AK ČR, poplatek činí 40 000,- Kč a je srovnatelný s poplatkem za soudní řízení.

Při hodnotě předmětu sporu 250 000,- Kč a 1 000 000,- Kč je poplatek za rozhodčí řízení u pěti z osmi subjektů nižší, v jednom případě až o polovinu, než poplatek za návrh na zahájení soudního řízení. Zbylé tři subjekty si nárokují poplatek ve srovnatelné výši jako je poplatek u soudního řízení. V tomto případě lze konstatovat, že rozhodčí řízení je ve většině případů méně nákladné než řízení soudní.

Závěrem lze tedy konstatovat, že poplatek za návrh elektronického platebního rozkazu je ze všech poplatků nejmenší. Pokud bude srovnávána finanční náročnost soudního řízení a rozhodčího řízení, lze dojít k názoru, že u sporů do 10 000,- Kč je jednoznačně méně nákladné řízení soudní. Při sporech ve výši 100 000,- Kč jsou náklady na rozhodčí řízení srovnatelné s náklady na řízení soudní a zlom nastává u sporů v hodnotě nad 250 000,- Kč, kdy lze tvrdit, že ve většině případů bude rozhodčí řízení méně finančně náročné než řízení soudní.

Pro mne je velmi překvapující zjištění, že Rozhodčí soud při HK AK ČR nárokuje v některých zkoumaných hodnotách sporu poplatky až o 3 000,- Kč vyšší než jsou poplatky u řízení soudního.

Na základě studie lze společnosti XY doporučit řešení sporů soudní cestou s návrhem na vydání elektronického platebního rozkazu. Tento způsob je finančně nejméně náročný. Ale jak již bylo uvedeno, věřitel si musí stanovit, zda dá přednost nejméně nákladnému způsobu vymožené své pohledávky, i za podmínek, že řízení bude trvat delší dobu, anebo zvolí dražší, ale časově méně náročný způsob.

V případě upřednostnění rychlejšího způsobu vymožení pohledávek, je možné společnosti XY ve sporech do 100 000,- Kč doporučit rozhodčí řízení a služeb Společnosti pro rozhodčí řízení a. s. Poplatky za rozhodčí řízení jsou v tomto případě srovnatelné s poplatky za řízení soudní. Ve sporech s hodnotou předmětu sporu vyšší než 100 000,- Kč lze společnosti XY doporučit spolupráci se společností Sdružení rozhodců, a. s. Poplatek za rozhodčí řízení u jmenované společnosti je ze všech poplatků zkoumaných rozhodčích center nejmenší, je zároveň menší než poplatek za soudní řízení a je na srovnatelné úrovni s poplatkem za elektronický platební rozkaz.

Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení nemusí skončit vydáním rozhodčího nálezu a žalující má možnost podat návrh jeho přezkoumání k soudu, jevílo se jako velmi zajímavé zjistit, jaké jsou náklady na přezkoumání rozhodčího nálezu v porovnání s náklady za odvolání proti rozhodnutí soudu a zda i v tomto případě, je rozhodčí řízení méně nákladné než řízení soudní.

Dle zákona č. 255/2000 Sb., o soudních poplatcích činí poplatek 1 000,- Kč za žalobu podanou ve věci, o níž dříve rozhodl jiný orgán než soud při peněžních plnění do 20 000,- Kč a při peněžním plnění vyšším než 20 000,- Kč činí tento poplatek 2 500,- Kč.

Poplatek za odvolání proti rozhodnutí soudu dle zákona č. 255/200Sb. činí 600,- Kč při peněžním plnění do 15 000,- Kč a při plnění vyšším 15 000,- Kč činí tento poplatek 4 % z částky plnění.

Pro průzkum byly vybrány stejné subjekty i stejné hodnoty sporu jako v předchozím případě.

Tabulka 5 – Přehled poplatků za rozhodčí řízení včetně přezkoumání rozhodčího nálezu a za odvolání v soudním řízení (vzestupně, dle hodnoty předmětu sporu 100 000 Kč)

	hodnota předmětu sporu			
	10 000 Kč	100 000 Kč	250 000 Kč	1 000 000 Kč
Rozhodčí společnost, s.r.o.	4 600 Kč	6 100 Kč	11 500 Kč	38 500 Kč
Společnost pro rozhodčí řízení a.s.	1 600 Kč	6 500 Kč	11 000 Kč	32 500 Kč
Rozhodčí společnost Pardubice, s.r.o.	2 000 Kč	6 500 Kč	11 000 Kč	32 500 Kč
JUDr. Pavel Šváb	4 000 Kč	6 500 Kč	12 500 Kč	42 500 Kč
Sdružení rozhodců, a.s.	6 000 Kč	7 500 Kč	7 500 Kč	22 500 Kč
Rozhodčí institut v Praze	8 000 Kč	9 500 Kč	10 000 Kč	32 500 Kč
Rozhodčí soud České republiky, k.s.	8 000 Kč	9 500 Kč	12 500 Kč	42 500 Kč
Rozhodčí soud při HK AK ČR	8 000 Kč	9 500 Kč	12 500 Kč	42 500 Kč

řízení u soudu				
včetně odvolání proti rozhodnutí soudu	1 200 Kč	8 000 Kč	20 000 Kč	80 000 Kč

Vlastní šetření

V tabulce č. 5 je uveden součet poplatku za rozhodčí řízení v dané hodnotě sporu a poplatku za přezkoumání rozhodčího nálezu v případě rozhodčího řízení a v části řízení u soudu je uveden součet poplatku za návrh na zahájení občanského soudního řízení a poplatku za odvolání proti rozhodnutí soudu.

Z tabulky č. 5 je patrné, že odvolání u soudního řízení v případě hodnoty sporu 10 000,- Kč je jednoznačně nejméně nákladné. Ve sporech s hodnotou 100 000,- Kč, kdy poplatek za rozhodčí řízení a poplatek za přezkoumání rozhodčího nálezu je u pěti z osmi subjektů menší minimálně o 500,- Kč než poplatek za návrh na zahájení soudního řízení a odvolání proti rozhodnutí soudu. Největší rozdíl mezi oběma poplatky činí 1 900,- Kč. V případě sporu ve výši 250 000,- Kč rozdíl mezi oběma poplatky začíná markantně narůstat až na částku 12 500,- Kč ve prospěch rozhodčího řízení. To samé lze říci u hodnoty sporu 1 000 000,- Kč, kdy rozdíly mezi poplatky činí 37 500,- až 57 500,- Kč.

Závěrem lze konstatovat, pokud bude v rozhodčím řízení počítáno i s náklady na přezkoumání rozhodčího nálezu, je rozhodčí řízení při hodnotě sporů nad 100 000,- Kč méně nákladné než soudní řízení s odvoláním proti rozhodnutí soudu.

Rovněž v tomto případě lze doporučit společnosti XY u sporů v hodnotě nad 10 000,- Kč rozhodčí řízení. Při hodnotě sporu 100 000,- Kč nelze doporučit Rozhodčí

institut v Praze, Rozhodčí soud České republiky, k. s. a Rozhodčí soud při HK AK ČR. Při hodnotě předmětu sporu 250 000,- Kč a více, lze doporučit kterékoliv ze zkoumaných rozhodčích center.

4.3 Řízení před stálým rozhodčím soudem a před arbitrážním centrem

V poslední době je možné se setkat s množstvím odborných příspěvků, které se týkají postavení rozhodčích center. S ohledem na tuto skutečnost a i na to, že společnost XY využívá činnosti rozhodčího centra, zaměřila jsem se v této části na postavení stálého rozhodčího soudu, postavení arbitrážního centra, na jejich jednacích řády a zjišťovala, zda se jednacím řádem Rozhodčího soudu při HK AK ČR liší od jednacím řádu vybraného arbitrážního centra.

4.3.1 Rozhodce ad hoc

Rozhodce pro obecné rozhodčí řízení (též rozhodce ad hoc, příležitostný rozhodce, arbitr pro obecné rozhodčí řízení) je označení běžného rozhodce, pokud chceme zdůraznit, že nejde o rozhodce vykonávajícího svou funkci v rámci stálého rozhodčího soudu. O osobě rozhodce pojednává již kapitola č. 3.6.2 Rozhodci (str. 20). Řízení před rozhodci „ad hoc“ znamená, že jde o řízení před rozhodci určenými rozhodčí smlouvou.

4.3.2 Stálý rozhodčí soud

Stálý rozhodčí soud, někdy nazýván jako „institucionální“ není soudem v tom smyslu, jak je obecně užíván, jak o něm hovoří Ústava České republiky, zákony o soudech a soudcích, občanský soudní a trestní řád. Soudem v tom smyslu je míněn státní orgán, který bývá označován jako třetí moc ve státě (vedle moci výkonné a zákonodárné). Slova soud zde bylo použito ve smyslu instituce, v jejímž rámci působí rozhodci.

V rámci stálých rozhodčích soudů působí rozhodci, které strany jmenují stejně jako rozhodce „ad hoc“ a tyto rozhodce mohou vybírat ze seznamu rozhodců vedeného u stálého rozhodčího soudu. Seznam rozhodců je stranám k dispozici.

Rozhodčí soudy jsou nezávislé na svých zřizovatelích. Někdy je v působnosti zřizovatele jmenování nebo volba orgánů rozhodčího soudu. Těmito orgány jsou předseda (prezident), tajemník a téměř vždy několikačlenné kolegium (předsednictvo, prezidium).

Úkolem předsedy rozhodčího soudu je organizování chodu rozhodčího soudu a předsednictva, jmenování rozhodců, pokud strana v určité lhůtě nejmenuje rozhodce sama. Úkolem tajemníka je organizování administrativních prací spojených s rozhodčím řízením, archivace rozhodčích spisů, potvrzování právní moci a vykonatelnosti rozhodčích nálezů. Úkolem předsednictva je rozhodování některých procesních otázek a řešení problémů souvisejících s organizací rozhodčího řízení. Úkolem předsednictva a tajemníka je dále spolupráce se zahraničními rozhodčími institucemi, opatrování informací o právní úpravě v zahraničí, shromažďování informací o mezinárodních smlouvách týkajících se rozhodčího řízení.

Rozhodčí soudy vydávají své statuty, které určují činnost rozhodčího soudu a procesní pravidla, tzv. řády rozhodčích soudů, které jsou uveřejněny v Obchodním věstníku nebo na webových portálech. Dále vydávají pravidla o poplatcích za rozhodčí řízení a jeho nákladech. Stálé rozhodčí soudy mohou být u nás zřizovány pouze na základě zákona. Jde o ustanovení dle mého názoru obecné. Dle Trávníčkové (2008) je možné spojení „pouze na základě zákona“ vyložit dvojím způsobem. První způsob je takový, že stálý rozhodčí soud vzniká na základě zvláštního zákona. Druhý způsob uvádí, že zákon umožňuje, aby vznikaly stálé rozhodčí soudy podle nějakého, jakéhokoliv zákona. Přezkoumáním mechanismu působení stálých rozhodčích soudů, historie a zavedené praxe dochází Trávníčková k závěru, že je vyloučeno zřizovat soukromé rozhodčí soudy jako právnické osoby podle obecných zákonů upravujících zřizování právnických osob a Rozhodčí soud při HK AK ČR byl zřízen na základě zákona.

V České republice působí v současné době tyto rozhodčí soudy:

- Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
- Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s.
- Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno

Význam obou burzovních rozhodčích soudů je zanedbatelný, takže lze říci, že Rozhodčí soud při HK a AK ČR zaujímá v současné době monopolistické postavení.

4.3.3 Arbitrážní centra

Jako arbitrážní či rozhodčí centra jsou v právní praxi rozhodčího řízení označovány subjekty, které vznikly za účelem poskytnout rozhodcům zapsaným na seznamech těchto arbitrážních center administrativní, technické a organizační zázemí. Jde o právnické osoby, které vznikly a působí na základě ustanovení § 18 odst. 1 písm. d) ObčZ a v souladu s příslušnými ustanoveními zvláštních právních předpisů. Nejde tedy o stálé rozhodčí soudy v režimu § 13 ZRŘ. Funkce rozhodčích center v rozhodčím řízení spočívá i ve jmenování rozhodce či rozhodčího senátu pro rozhodování konkrétního sporu a zajištění bližší procesní úpravy těchto řízení prostřednictvím vzorových pravidel rozhodčího řízení a na ně odkazujících rozhodčích doložek.

Rozhodčí centra mají v současné době zpravidla povahu občanských sdružení, společností s ručením omezeným, akciových společností nebo jde o další druhy právnických osob.

Arbitrážní centra stejně jako stálý rozhodčí soud vydávají své statuty a řády. Tyto statuty a řády mohou určit způsob jmenování rozhodců, jejich počet, a mohou výběr rozhodců vázat na seznam vedený u stálého rozhodčího soudu. Statuty a řády mohou též určit způsob řízení a rozhodování i jiné otázky související s činností stálého rozhodčího soudu a rozhodců včetně pravidel o nákladech řízení a odměňování rozhodců.

Květoslav Růžička otázku legitimacy arbitrážních center zpochybňuje, když tvrdí, že *„zřizování jakýchkoliv pracovišť pro rozhodčí řízení, které se neliší od činnosti stálého rozhodčího soudu, nemá žádnou oporu ve zvláštním zákoně upravujícím zřízení*

*takové instituce jako stálého rozhodčího soudu. Takové jednání je v rozporu s ustanovením § 13 odst. ZRR, resp. jednáním, které tento zákon obchází“.*¹⁹

Takové názory však nemají žádnou oporu v platné právní úpravě.

V rozhodnutí Krajského soudu v Brně spis.zn. 22 Cm 18/2001-90 ze dne 30.5.2001, které bylo potvrzené usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10.10.2001, se uvádí: „*Strany si mohou dohodou určit okruh rozhodců, způsob jejich jmenování stranami či postup, jímž mají rozhodci vést řízení. I soukromé subjekty mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodčí řízení řídí“.*²⁰

Bělohlávek uvádí, že *“sjednání pravomoci tzv. rozhodčího centra, které není stálým rozhodčím soudem, by bylo sjednáním pravomoci neexistujícího subjektu, nebo subjektu, který je nadán (jako právnická osoba, bylo-li takové rozhodčí centrum zřízeno ve formě právnické osoby), vlastní právní subjektivitou avšak není oprávněn k vedení rozhodčího řízení“.*²¹ Rozhodcům ad hoc sdruženým při arbitrážních centrech je tato skutečnost dobře známa, a tak v arbitrážní praxi rozhodčích center využívají k poskytnutí administrace a z marketingových důvodů. Konkrétní rozhodčí řízení však vedou výhradně jako fyzické osoby a nikoliv jménem arbitrážního centra. Arbitrážní centrum jako takové nemá pravomoc vést rozhodčí řízení vlastním jménem.

V současné době je dle mého názoru veškerá pozornost odborníků i odborné veřejnosti soustředěna na Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 28.5.2009 sp.zn. 12 Cmo 496/2008, ve kterém je uvedeno, *„Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce (rozhodců) ad hoc anebo konkrétního způsobu jeho určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce (rozhodců) a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru*

¹⁹ RŮŽIČKA, K. *Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?* Bulletin advokacie, 2005. č. 10, s. 52 an.

²⁰ LISSE, L. *K právnímu postavení arbitrážních center* [online]. 2009, [cit. 2010-03-25]. Dostupné na <[www: http://www.rozhodcisoud.net/index/news/pravni_postaveni_arbitraznich_center_LISSE.php](http://www.rozhodcisoud.net/index/news/pravni_postaveni_arbitraznich_center_LISSE.php)>.

²¹ BĚLOHLÁVEK, A.: *Rozhodčí řízení ad hoc vs. rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center.* Bulletin advokacie. 2005. č. 10. str. 54

*rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona.*²²

Dle názoru JUDr. Ludka Lisseho z uvedeného usnesení vyplývá, že jediným, kdo bude moci v rozhodčích věcech v České republice rozhodovat, bude Rozhodčí soud při HK a AK ČR. V případě, že by Nejvyšší soud akceptoval usnesení Vrchního soudu v Praze, znamenalo by to, že by se všechny rozhodčí smlouvy staly ze dne na den neplatnými.

V uvedeném Usnesení ze dne 28.5.2009 lze však spatřit rozpor a to ve výroku, kdy právnická osoba odkazuje na své statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců. Tato záležitost již byla jasně definována v rozhodnutí Krajského soudu v Brně spis. zn. 22 Cm 18/2001-90 ze dne 30.5.2001, které bylo potvrzeno usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10.10.2001, kdy bylo rozhodnuto, že i soukromé subjekty mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodčí řízení řídí. Uvedené zopakoval Nejvyšší soud v usnesení ze dne 31.7.2008 sp. zn. 32 Cdo 2282/2008, kdy rozhodl, že *„dovozuje-li žalobce nutnost dohody na jmenovitě určeném rozhodci, není jeho názor správný. Strany se mohou (nikoli musí) dohodnout na určení konkrétních jmen rozhodců. Nevýhodou takové rozhodčí doložky je skutečnost, že od uzavření této doložky do vzniku sporu může uplynout delší doba a nelze vyloučit, že na straně takto jmenovaného rozhodce dojde ke změně poměrů znemožňujících výkon funkce rozhodce. Proto dochází - stejně jako v souzené věci - ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 ZRŘ k určení mechanismu, jakým způsobem bude určitý rozhodce pro rozhodování v budoucnosti vzniklých sporů vybrán, přičemž závěr, zda se účastníci rozhodnou pro to, že jejich případné spory bude rozhodovat rozhodce (rozhodci) zapsaný v seznamu vedeného u stálých rozhodčích soudů či jiných soukromoprávních subjektů, je ponechán na dohodě stran.“*

A dále by se případné akceptování cit. usnesení Vrchního soudu v Praze ze strany Nejvyššího soudu dostalo do rozporu s jeho rozhodnutím ze dne 29.9.2009 sp. zn. 23 Cdo 5129/2007, které uvádí, že *„Rozhodčí doložka, v níž se účastníci dohodli, že rozhodce, jenž bude rozhodovat jejich případné spory vyplývající z leasingové smlouvy,*

²² LISSE, L. *Neplatnost rozhodčí smlouvy arbitrážního centra aneb konec (Pod-vodníků?) rozhodců ad hoc v Čechách, na Moravě a ve Slezsku?* [online]. 2010, [cit. 2010-05-06]. Dostupné na [www < http://www.epravo.cz/top/clanky/neplatnost-rozhodci-smlouvy-arbitrazniho-centra-aneb-konec-podvodniku-rozhodcu-ad-hoc-v-cechach-na-morave-a-ve-slezsku-60960.html >](http://www.epravo.cz/top/clanky/neplatnost-rozhodci-smlouvy-arbitrazniho-centra-aneb-konec-podvodniku-rozhodcu-ad-hoc-v-cechach-na-morave-a-ve-slezsku-60960.html).

*bude vybrán ze seznamu rozhodců vedeného při Asociaci leasingových společností ČR, je platným ujednáním o způsobu určení počtu a osob rozhodců.*²³

Žádná právní norma rozhodčí centra ani jejich činnost nezakazuje, to znamená, že je jejich činnost zcela legální. Zakládání soukromých rozhodčích soudů postupem podle soukromoprávních norem je běžným trendem v Evropě i ve světě.²⁴

Možnosti zakládat soukromé rozhodčí soudy postupem podle soukromoprávních norem lze dle mého názoru považovat rovněž za jeden z námětů, které by měla obsahovat novela zákona o rozhodčím řízení.

4.3.4 Jednací řád rozhodčího centra vs. jednací řád Rozhodčího soudu při HK AK ČR

V následující části bude analyzován jednací řád vybraného rozhodčího centra a jednací řád Rozhodčího soudu při HK a AK ČR a to za účelem zjištění, zda jsou tyto řády shodné. V případě zjištění odlišností, budou tyto rozdíly definovány.

Pro analýzu je jako zástupce rozhodčích center zvolena Společnost pro rozhodčí řízení a.s. a její jednací řád s účinností od 1.7.2009²⁵, a jak již bylo uvedeno Rozhodčí soud při HK a AK ČR, resp. Řád pro vnitrostátní spory (platný od 1.5.2002, úplné znění k 1.2.2007)²⁶.

4.3.4.1 Základní stanovení

První rozdíl lze najít již v základním ustanovení obou subjektů. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je stálý rozhodčí soud zřízený na základě ustanovení § 13 ZRŘ. Zatímco Společnost pro

²³ LISSE, L. *Neplatnost rozhodčí smlouvy arbitrážního centra aneb konec (Pod-vodníků?) rozhodců ad hoc v Čechách, na Moravě a ve Slezsku?* [online]. 2010, [cit. 2010-05-06]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/neplatnost-rozhodci-smlouvy-arbitrazniho-centra-aneb-konec-pod-vodniku-rozhodcu-ad-hoc-v-cechach-na-morave-a-ve-slezsku-60960.html>>.

²⁴ Jako evropský soukromý rozhodčí soud lze uvést Evropský soud pro rozhodčí řízení, který byl založen v roce 1959, má své hlavní sídlo ve Štrasburku a vnitrostátní a místní orgány v celé Evropě.

²⁵ *Jednací řád s účinností od 1.7.2009 Společnosti pro rozhodčí řízení a.s.* [online]. 2009, [cit. 2010-03-20]. Dostupné na <[www: http://www.rozhodci-rizeni.cz/index.php?stranka=jednaci_rad_2009](http://www.rozhodci-rizeni.cz/index.php?stranka=jednaci_rad_2009)>.

²⁶ *Řád pro vnitrostátní spory Rozhodčího soudu při HK a AK ČR* [online]. 2009, [cit. 2010-03-20]. Dostupné na <[www: http://www.arbcourt.cz/index.php?url=cz_rady.htm](http://www.arbcourt.cz/index.php?url=cz_rady.htm)>.

rozhodčí řízení, a.s. je založena dle soukromoprávních norem a zabezpečuje organizačně, ekonomicky a technicky činnost fyzických osob zapsaných v Seznamu rozhodců vedeného touto Společností při rozhodování majetkových sporů dle ZRŘ.

Další rozdíl je v ustanovení Předsednictva Rozhodčího soudu a Tajemníka, tyto funkce definuje pouze stálý rozhodčí soud.

Co se týče jednacího místa, v obou případech se jedná o Prahu. Veškeré písemnosti týkající se rozhodčího řízení jsou účastníci povinni předložit v takovém počtu, aby je po jednom vyhotovení obdržela každá strana, rozhodce (popřípadě všichni členové rozhodčího senátu) a v případě Rozhodčího soudu navíc sekretariát. Písemnosti jsou předkládány, řízení je konáno a rozhodnutí je vydáno v češtině, Rozhodčí soud povoluje i slovenštinu.

4.3.4.2 Doručování

První podstatný rozdíl lze spatřit v doručování písemností. Společnost pro rozhodčí řízení a.s., zasílá žaloby, vyjádření k žalobám, předvolání a rozhodnutí doporučeným dopisem s doručenkou do vlastních rukou výhradně jen adresátovi. To znamená, že úložní doba dle Poštovních podmínek České pošty, s. p., činí 10 dní. V jednacím řádu Společnosti je tato 10denní lhůta jasně stanovena, resp. je zde uvedeno, že pokud si adresát zásilku do 10 dnů ode dne, kdy byla zásilka připravena k vyzvednutí, nepřevzme, považuje se písemnost posledním dnem této lhůty za doručenu, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Po marném uplynutí lhůty je zásilka adresátovi vhozena do domovní schránky.

Rozhodčí soud žaloby, žalobní odpovědi, předvolání, rozhodčí nálezy a usnesení zasílá do vlastních rukou doporučeným dopisem s potvrzením o doručení, za doručené jsou považovány všechny zásilky v poslední den úložní lhůty, ve které si adresát zásilku přes oznámení doručující pošty nevyzvedl. V Řádu tato lhůta není přesně uvedena. Dle Poštovních podmínek České pošty, s. p., se lze domnívat, že jde o 15denní úložní dobu, tato však může být ze strany odesílatele zkrácena na dobu 10 dnů, pokud zvolí doplňkovou službu nebo použije obálku s modrým pruhem. Za účelem zjištění přesné úložní doby byl kontaktován Rozhodčí soud při HK AK ČR a bylo potvrzeno, že úložní doba je 15denní. Domnívám se, že tato lhůta by měla být jasně definována v řádu Rozhodčího soudu.

4.3.4.3 Obsah žaloby

V žalobě Rozhodčímu soudu má být kromě zákonem stanovených údajů uvedeno jméno a příjmení rozhodce, kterého jmenuje žalobce, nebo žádost, aby rozhodce byl jmenován předsedou Rozhodčího soudu. Jméno rozhodce se do žaloby, která je zasílána Společnosti pro rozhodčí řízení neuvádí. Důvodem je skutečnost, že spory projednává a rozhoduje vždy jediný rozhodce (dle ustanovení § 15 Jednacího řádu Společnosti pro rozhodčí řízení). Tento rozhodce je určen Správcem Seznamu rozhodců. Tímto Správcem je v současné době JUDr. Petr Jurák.

4.3.4.4 Vyjádření k žalobě (odpověď na žalobu)

Rozhodce, u Rozhodčího soudu tajemník, uvědomí o podání žaloby žalovaného, kterému zašle kopii žaloby s příslušnými písemnostmi. Lhůta pro vyjádření obžalovaného k žalobě ze strany Společnosti pro rozhodčí řízení činí 7 dnů od doručení žaloby, u Rozhodčího soudu je tato lhůta 14denní. Lhůta pro vyjádření se k žalobě je u Rozhodčího soudu o polovinu delší než u Společnosti pro rozhodčí řízení.

4.3.4.5 Projednávání sporu

Spor u Společnosti pro rozhodčí řízení a.s. je rozhodován rozhodcem bez ústního jednání na základě předložených písemností. Ústní jednání se koná tehdy, pokud to rozhodce považuje za potřebné k řádnému posouzení věci.

Projednání sporu u Rozhodčího soudu probíhá prostřednictvím ústního jednání. Strany se však mohou dohodnout, aby rozhodčí řízení bylo rozhodnuto bez ústního jednání pouze na základě písemností dle § 27 Zjednodušené řízení Řádu pro vnitrostátní spory Rozhodčího soudu.

O čase a místě konání ústního jednání vyrozumí rozhodce strany předvoláním, které je stranám rozhodcem Společnosti pro rozhodčí řízení, a.s. zasláno s předstihem, nejméně 7 dnů. Lhůta ze strany Rozhodčího soudu pro dostavení se k ústnímu jednání činí alespoň 10 dní. To znamená, že Rozhodčí soud poskytuje lhůtu o 3 dny delší. Zatímco Rozhodčí soud ve svém řádu přesně vyjmenovává, co má zápis o ústním jednání obsahovat, řád Společnosti pro rozhodčí řízení pouze uvádí, aby průběh jednání byl zachycen v protokole o jednání.

4.3.4.6 Obsah rozhodčího nálezu

Rozhodčí nález Rozhodčího soudu obsahuje na rozdíl od rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem zapsaným v Seznamu rozhodců u Společnosti pro rozhodčí řízení název rozhodčího soudu. Ostatní náležitosti jako jméno rozhodce, podpis rozhodce (v případě stálého soudu se může jednat o více rozhodců a podpis většiny rozhodců) a další zákonem stanovené náležitosti jsou shodné.

4.3.4.7 Doplnění a oprava rozhodčího nálezu

Doplňující rozhodčí nález je rozhodce Společnosti pro rozhodčí řízení oprávněn vydat do 15 dnů na základě žádosti účastníka sporu, jestliže se ukáže, že v rozhodčím nálezu nebylo rozhodnuto o všech žalobou uplatněných nárocích stran. Rozhodčí soud má tuto lhůtu na vydání doplňujícího rozhodčího nálezu delší, a to 30denní.

V dalších ustanoveních si dovoluji tvrdit, že se řády obou subjektů shodují.

4.3.4.8 Výsledek šetření

Šetřením bylo zjištěno, že kromě rozdílů vyplývajících z postavení Rozhodčího soudu při HK AK ČR, stálého soudu zřízeného na základě zákona, a Společnosti pro rozhodčí řízení, právnické osoby poskytující rozhodcům zapsaným na Seznamu administrativní, technické a organizační zázemí, se tyto dva subjekty liší ve dvou věcech. Tou první je bezesporu skutečnost, že rozhodčí řízení u Společnosti pro rozhodčí řízení probíhá bez ústního jednání, zatímco u Rozhodčího řízení jde o jednání ústní, pokud se strany nedohodly jinak. A tou druhou rozdílností jsou lhůty, lhůta pro doručování písemností, lhůta k vyjádření k žalobě, lhůta pro doručení žádosti o vydání doplňujícího rozhodčího nálezu. Lze tvrdit, že Rozhodčí soud má tyto lhůty delší než Společnost pro rozhodčí řízení. Dle mého názoru se však nejedná o významné odlišnosti, které by měly vést k zákazu činnosti rozhodčích center a prosazování monopolistické postavení Rozhodčího soudu při HK AK ČR.

4.3.5 Činnost rozhodčích center – dotazníkový průzkum

S ohledem na sílící hlasy týkající se zpochybnění postavení arbitrážních center v právní úpravě České republiky, je tato kapitola věnována právě jim. Byl proveden dotazníkový průzkum za účelem zjištění počtu řízení, která jsou rozhodci ze Seznamu rozhodčích center vedena a způsob určení rozhodce pro jednotlivé spory. Dále byly zjišťovány počty vydaných rozhodčích nálezů a usnesení a průměrná vytíženost rozhodců. Nakonec byla provedena studie za účelem zjištění, zda finanční společnosti poskytující spotřebitelské úvěry, využívají institut rozhodčího řízení a služeb rozhodčích center. Celá studie by měla přinést pohled na možný dopad, v případě, že by se podařilo zpochybnit legitimitu arbitrážních center a prosadit do právní normy zákaz jejich činnosti.

V průzkumu bylo osloveno celkem 20 arbitrážních center a Rozhodčí soud při HK a AK ČR, kterým byl zaslán na emailovou adresu dotazník, který je součástí přílohy. Třem vybraným rozhodčím centrům se dotazník nepodařilo na emailovou adresu doručit.

Na žádost o vyplnění reagovalo celkem 5 rozhodčích center, z toho dvě rozhodčí centra uvedla, že požadované informace jsou důvěrné. Vzhledem k tomu, že si všechny tyto subjekty přály, aby údaje z dotazníku byly zveřejněny anonymně, je jejich požadavek respektován a pro zveřejnění údajů byla jednotlivým subjektům přiřazena písmena abecedy. Rozhodčí soud HK AK ČR na dotazník nereagoval.

4.3.5.1 Počet přijatých žalob

První dotaz v průzkumu se týkal počtu přijatých žalob, kterými je zahájeno rozhodčí řízení.

Tabulka 6 – Počet žalob podaným k rozhodčím centrům

rok	počet přijatých žalob	
	2008	2009
Rozhodčí centrum A	92	941
Rozhodčí centrum B	neuvedeno	neuvedeno
Rozhodčí centrum C	150	750
Rozhodčí centrum D	neuvedeno	neuvedeno
Rozhodčí centrum E	neuvedeno	neuvedeno
Rozhodčí soud při HK AK ČR	1320	neuvedeno

Vlastní šetření a Statistika sporů a doménových sporů (ADR) Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

Na dotaz odpověděly jen dvě z pěti rozhodčích center.

Ze statistiky Rozhodčího soudu při HK a AK ČR zveřejněné na webových stránkách vyplývá, že tento soud řešil v roce 2008 celkem 1 320 sporů. Počet sporů za rok 2009 není uveden.

Z tabulky č. 6 vyplývá, že v roce 2008 řešil stálý rozhodčí soud nejvíce sporů v porovnání se zkoumanými rozhodčími centry. V případě, že by bylo pro rok 2009 počítáno se stejným počtem sporů řešených stálým rozhodčím soudem, a k tomu by byly přičteny získané údaje dvou rozhodčích center, celkový počet by činil 3 011 sporů řešených v rozhodčím řízení. Uvedenou hodnotu lze považovat za minimální počet sporů řešených v rozhodčím řízení. V případě, že bylo uvažováno vyloučení rozhodčích center z rozhodčího řízení a přesunutí řízení jen na stálý rozhodčí soud, lze tvrdit, že by se počet žalob pro rok 2009 více než zdvojnásobil. Zjištěné hodnoty však nelze považovat za vypovídající s ohledem na množství získaných odpovědí.

4.3.5.2 Počet rozhodčích nálezů, usnesení a průměrný počet žalob na rozhodce za rok

Další část dotazníku byla zaměřena na počet vydaných rozhodčích řízení a počet vydaných usnesení. Rozhodčí centrum B nerozlišuje mezi rozhodčím nálezem a usnesením.

Tabulka 7 – Počet rozhodčích nálezů, usnesení a průměrný počet žalob na 1 rozhodce

rok	počet rozhodčích nálezů		počet usnesení		průměrný počet žalob na rozhodce/rok
	2008	2009	2008	2009	
Rozhodčí centrum A	92	920	0	21	20 - 200
Rozhodčí centrum B	28601*	27327*	*	*	1035
Rozhodčí centrum C	148	730	2	20	desítky - stovky
Rozhodčí centrum D	neuveďeno	neuveďeno	neuveďeno	neuveďeno	neuveďeno
Rozhodčí centrum E	neuveďeno	neuveďeno	neuveďeno	neuveďeno	neuveďeno

Vlastní šetření

Z tabulky č. 7 je patrné, že počty vydaných rozhodčích nálezů a usnesení se u rozhodčího centra B diametrálně liší od počtů u rozhodčího centra A a C. Lze tedy uvažovat, že rozhodčí centrum B, i s ohledem na průměrný počet žalob připadající na

jednoho rozhodce, který činí 1035, se bude řadit mezi centra s velkým počtem rozhodců. Průměrný počet žalob připadající na jednoho rozhodce za rok u rozhodčího centra A a C se pohybuje v řádech desítek až stovek.

Pokud by i v tomto případě bylo uvažováno zrušení byť jen 3 uvedených rozhodčích center a převedení veškeré agendy na stálý rozhodčí soud, lze s jistotou tvrdit, že mezi výhody rozhodčího řízení by jistě nepatřila rychlost a dle mého názoru by rozhodčí řízení pozbylo i dalších výhod, které mu jsou připisovány.

4.3.5.3 Kritéria pro přidělení rozhodce jednotlivým sporům

Rozhodčí centra A, B i C se v kritériích pro výběr rozhodců naprosto shodly. Rozhodci jsou pro jednotlivé případy přidělovány Správcem seznamu rozhodců podle vytíženosti a podle odborného zaměření. Další kritérium, které uplatňuje rozhodčí centrum A je ohled na sídla účastníků sporu. Rozhodčí společnost B dbá kromě uvedeného ještě na to, zda rozhodce nevystupuje v kauzách žalobce či žalovaného.

4.3.5.4 Využití služeb rozhodčích center

Ke studii bylo vybráno 10 významných finančních nebankovních společností, které poskytují spotřebitelské úvěry na českém trhu. V obchodních podmínkách těchto společností přístupných na webových stránkách bylo zjišťováno, zda využívají rozhodčí řízení jako řešení sporů se svými klienty a zároveň jejich postoj k soudnímu řešení sporů viz tabulka č. 8.

Tabulka 8 – Finanční nebankovní společnosti s přehledem rozhodců

	rozhodčí doložka	možnost soudního řešení	rozhodce
Cetelem ČR, a. s.	ano	ano	Sdružení rozhodců a.s.
Cofidis s. r. o.	ano	ne	Rozhodčí soud České republiky, k.s.
Credium, a. s.	ano	ne	Rozhodčí soud při HK AK ČR / Společnost pro rozhodčí řízení a.s.
eCredit s. r. o.	ano	ano	JUDr. Pavel Šváb
Essox s. r. o.	ano	ano	Společnost pro rozhodčí řízení a.s.
GE Money (Multiservis), a. s.	ano	ano	Sdružení rozhodců a.s.
Home Credit a. s.	ano	ano	Společnost pro rozhodčí řízení a.s.
Profi Credit Czech a. s.	ano	ne	JUDr. Eva Vaňková, Mgr. Marek Landsmann, Rozhodčí společnost Pardubice, s.r.o., Rozhodčí společnost, s.r.o.

Provident Financial s. r. o.	ne (od 1.1.2010)	ano	(do 1.1.2010 Společnost pro rozhodčí řízení a.s.)
Český Triangl, a. s.	ano	ne - výslovně vyloučeno	Mgr. Radim Struminský

Vlastní průzkum – stav k 1.3.2010

Průzkumem bylo zjištěno do 1. 1. 2010 všechny společnosti využívaly rozhodčí doložku ve svých obchodních podmínkách ke spotřebitelským úvěrům.

Společnost Provident Financial s. r. o. od rozhodčí doložky upustila k datu 1. 1. 2010, avšak na svých internetových stránkách ještě v únoru 2010 nabízela uzavření úvěrové smlouvy se dvěma variantami obchodních podmínek, tzn. obchodní podmínky s rozhodčí doložkou a obchodní podmínky bez rozhodčí doložky.

Dále bylo zjištěno, že celkem šest společností kromě řešení sporu v rozhodčím řízení nevyklučuje variantu řešit spor u soudu. Pouze společnost Triangl, a. s., uvádí, že veškeré majetkové spory budou rozhodovány v rozhodčím řízení s vyloučením pravomoci obecných soudů. Zbylé tři společnosti, tedy společnost Cofidis s. r. o., Credium, a. s. a Profi Credit Czech a. s. možnost soudního řízení výslovně nevyklučují ani ji výslovně nepřipouštějí.

Stálý rozhodčí soud, tedy Rozhodčí soud při HK AK ČR pro své spory využívala společnost Credium, a. s. Od 1.4.2010 tato společnost ve svých obchodních podmínkách uvádí, že spor bude řešen rozhodcem Společnosti pro rozhodčí řízení a. s.

Z uvedeného vyplývá, že od 1. 4. 2010 všechny finanční společnosti, s výjimkou společnosti Provident Financial s. r. o., využívají služeb rozhodčích center.

4.3.5.5 Shrnutí průzkumu

Závěrem lze konstatovat, že i přesto, že se dotazníkového průzkumu aktivně účastnilo velmi malé množství rozhodčích center, význam rozhodčích center dle uvedených údajů není zanedbatelný. Nikdo z odpůrců rozhodčích center ve svých příspěvcích neřeší otázku, zda by stálý rozhodčí soud byl schopen řešit veškeré majetkové spory, pokud by došlo k zákazu činnosti rozhodčích center. Nikdo se nepozastavuje nad důsledky, které by nastaly, v případě zákazu užití rozhodčí doložky ve spotřebitelském úvěru, nebo omezení řešení sporů ze spotřebitelských úvěrů výhradně před stálým rozhodčím soudem. Jak studie prokázala, rozhodčí řízení ve sporech ze spotřebitelských úvěrů jsou v současné době vedena rozhodčími centry. V případě, že by došlo k omezení či

zakázání jejich činnosti, počet žalob ke stálému rozhodčímu soudu by se minimálně zdvojnásobil, jak vyplývá z průzkumu. Z tohoto důvodu se domnívám, že případný zákaz působení rozhodčích center či pouhé omezení jejich činnosti při řešení sporů ze spotřebitelských úvěrů způsobí přenesení agendy a následné zahlcení jediného stálého rozhodčího soudu a v podstatě i zahlcení soudního aparátu, kterému se mělo přijetím zákona o rozhodčím řízení „ulevit“.

4.4 Problematická ustanovení současné právní úpravy

Závěr praktické části je zaměřen na dvě velmi diskutovaná a z mého pohledu problematická ustanovení stávající právní úpravy rozhodčího řízení v souvislosti se spory ze spotřebitelských úvěrů. První ustanovení se týká rozhodčí smlouvy, resp. rozhodčí doložky ve spotřebitelském úvěru, a druhým ustanovením je osoba rozhodce. Tato studie by měla přinést návrhy de lege ferenda.

4.4.1 Rozhodčí doložka

Rozhodčí doložka ve spotřebitelském úvěru je jedno z velmi diskutovaných témat týkající se rozhodčího řízení ve spojitosti se spotřebitelskými úvěry.

Mgr. Tomáš Palla, právník SOS - Sdružení obrany spotřebitelů, o. s., vidí ve spotřebitelských smlouvách, které obsahují rozhodčí doložky, velké nebezpečí spojené se zamezením přístupu spotřebitelů k soudům a popřením všech principů ochrany spotřebitele. Je toho názoru, že použití rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě není přípustné, protože smluvní ujednání spotřebitelských smluv, nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Spotřebitel se nemůže vzdát práv, které mu zákon poskytuje. *Spotřebitelé většinou uzavírají rozhodčí doložku v rámci přijímání tzv. adhezní smlouvy, tzn., že nemají reálný vliv na znění smlouvy, mají pouze volbu mezi přijetím a odmítnutím. Samozřejmě mnoho spotřebitelů vůbec netuší, že rozhodčí doložku sjednali, protože smlouvu, natož smluvní podmínky, které jsou většinou napsány velmi drobným písmem, vůbec nečtou. Pokud už spotřebitel*

ví, že uzavřel rozhodčí doložku, pak zase mnohdy netuší, jaký je přesný obsah tohoto pojmu.²⁷

JUDr. Tomáš Sokol, předseda představenstva Společnosti pro rozhodčí řízení a.s., připouští, že rozhodčí doložky jsou v některých případech zneužívány. Nikde však není uvedeno, v jakém počtu a tedy, zda to skutečně je problém. Nikdo z kritiků rozhodčích doložek nikdy neuvedl, kolik je ročně uzavíráno smluv, které rozhodčí doložky obsahují. „*Po pravdě on to nikdo ani pořádně neví, slyšel jsem odhady, podle kterých se tento počet pohybuje někde mezi sto až několika sty tisíci ročně. Nikdo ani odhadem nevyčíslil počet evidentně zneužitých rozhodčích doložek, tedy případů, kdy by mimo veškerou pochybnost soud rozhodl jinak. Bez těchto vstupních údajů je jakákoliv kritika rozhodčích doložek jen prezentací ničím nepodloženého dojmu stavícího spíše na emocích než na racionálním hodnocení.*“²⁸

Sokol (2010) je přesvědčen, že spotřebitel v roli dlužníka by u soudu nedopadl jinak než dopadne u rozhodce, byl by odsouzen k zaplacení dlužné částky, jen by to déle trvalo.

Dle Pally (2008) je z hlediska práva ochrany spotřebitele možné považovat rozhodčí doložky ve spotřebitelských úvěrech za nepřiměřenou smluvní podmínku podle § 56 občanského zákoníku: *Spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.* Napadnutí rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě dle uvedeného ustanovení je však problematické, protože spotřebitel se musí dovolat neplatnosti takového ustanovení podle § 55 odst. 2 občanského zákoníku, tj. *ujednání ve spotřebitelských smlouvách ve smyslu § 56 ObčZ se považují za platná, pokud se spotřebitel nedovolá jejich neplatnosti (§ 40a ObčZ).* Ovlivňuje-li však takové ujednání přímo i další ujednání smlouvy, může se spotřebitel dovolat neplatnosti celé smlouvy; a jednak musí předložit přesvědčivé argumenty o tom, že rozhodčí doložka skutečně představuje nepřiměřené smluvní ujednání.

²⁷ PALLA, T. *Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách – ANO či NE?* [online]. 2008, č. 55269. [2010-01-15]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebitelskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html>](http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebitelskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html).

²⁸ SOKOL, T. *Ještě k rozhodčím doložkám.* [online]. 2010, č. 60444. [2010-03-21]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html>](http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html).

K uvedenému lze použít jako argumentaci Směrnicí Rady 93/13/ES ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Čl. 3 odst. 1 Směrnice Rady 93/13/ES říká, že *smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele*. V příloze směrnice je možné najít informativní a nevyčerpávající seznam podmínek, které mohou být pokládány za nepřiměřené. Jednou z jmenovaných podmínek je *podmínka, jejichž následkem je zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva, nepřiměřené omezování důkazů, které má spotřebitel k dispozici, nebo ukládání důkazního břemene, které by podle použitelných právních předpisů mělo příslušet druhé smluvní straně, spotřebiteli*.

Založení sporu na výše uvedené argumentaci je dle Pally riskantní, protože není jasné, jak by se v českých podmínkách soud s takovou argumentací vypořádal. Relevantní judikatura k tomuto tématu neexistuje, protože spotřebitelé takové spory, které pro ně představují vysoké náklady a nejistý výsledek, většinou nevyvolávají.²⁹

V současné době sílí snahy o to, aby ve vztazích plynoucích ze smluv o spotřebitelském úvěru byly rozhodčí doložky omezeny, resp. zcela zakázány.

Ve vládním Návrhu č. 808 ze dne 17. dubna 2009 poslanců Jeronýma Tejce, Bohuslava Sobotky, Zdeňka Jičínského a Petra Rafaje na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., a zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, byla navrhována maximální přípustná výše roční procentní sazby nákladů u smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr a dále bylo navrženo, že zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů nelze užít k řešení sporů vzniklých ze smluv o spotřebitelském úvěru

²⁹ PALLA, T. *Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách – ANO či NE?* [online]. 2008, č. 55269. [2010-01-15]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebiteleskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html>](http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebiteleskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html).

a ze smluv o úvěru ze stavebního spoření podle zvláštních zákonů. Tento návrh byl zamítnut.

Ve vládním Návrhu č. 808/2 pozměňovací a jiné návrhy ze dne 2. prosince 2009, mj. o změně zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů zákona č. 216/1994 Sb., je ze strany poslanců navrženo doplnění v tomto znění: *Tohoto zákona lze užit k řešení sporů vzniklých ze spotřebitelských smluv, ze smluv o spotřebitelském úvěru, ze smluv o úvěru ze stavebního spoření, ze smluv o hypotečním úvěru, ze smluv o penzijním připojištění a ze smluv o životním pojištění podle zvláštních zákonů* 1b) *jen tehdy, jestliže se strany ve smlouvě o rozhodci, uzavřené po vzniku sporu mezi nimi, dohodly, že o majetkových sporech mezi nimi má rozhodovat stálý rozhodčí soud (§ 13 ZRŘ).* Poslanecký návrh byl v době odevzdání práce ve třetím čtení.

Z uvedeného lze vyvodit, že regulací nebo zákazem rozhodčí doložky ve spotřebitelském úvěru se potvrdí jejich současná platnost a oprávněnost, avšak následně bude tato oblast určitým způsobem regulována, popřípadě zakázána. Anebo na celou věc lze pohlížet tak, že se potvrdí neoprávněnost rozhodčí doložky ve spotřebitelském úvěru a tato bude rovněž promítnuta do textu zákona.

4.4.2 Osoba rozhodce

Zákon na osobu rozhodce klade pouze několik málo požadavků, které již byly definovány v jedné z předchozích kapitol. Dále zákon stanoví, že spor je rozhodován nezávislymi a nestrannými rozhodci (dle § 10 ZRŘ).

Jak již bylo uvedeno, nezávislost a nestrannost jsou obecně známé pojmy, které odborná literatura ani judikatura pro výkon rozhodce nedefinuje. A snad právě z tohoto důvodu, je druhý problém týkající se rozhodčího řízení ve sporech ze spotřebitelských úvěrů spojen právě s osobou rozhodce. Problematika nestrannosti a nezávislosti rozhodce zapsaného na seznamu rozhodců arbitrážních center je v současné době rovněž častým podnětem diskuzí, kdy je uváděno, že tito rozhodci jsou na žalobci, tedy věřiteli ve sporech ze spotřebitelských úvěrů, finančně závislí a spory rozhodují v jejich prospěch.

Palla (2008) je toho názoru, že „spotřebitel má mnohdy oprávněné podezření, že rozhodce je na věřitele určitým způsobem napojen. Někteří rozhodci ad hoc mají navíc na svých webových stránkách uvedenu informaci, pro které klienty rozhodují spory. O nestrannosti takových rozhodců vůči těmto „klientům“ tak mohou panovat oprávněné pochybnosti, protože rozhodce je pak na takovémto klientovi vlastně ekonomicky závislý.“³⁰

Sokol (2010) na podezíravá tvrzení o tom, že rozhodci jsou ekonomicky závislí na subjektu, který si do smlouvy dává rozhodčí doložku, tedy poskytovatel spotřebitelského úvěru, uvádí: „Měl jsem možnost věc konzultovat s rozhodci, kteří sumárně rozhodují několik desítek tisíc věcí ročně. Případů, kde by vůbec byl uplatněn nějaký právní argument a který by stál za úvahu, lhostejno zda důvodný či nedůvodný, v této souvislosti nebylo zmíněno ani deset. Všichni dlužníci totiž velmi dobře vědí, že jsou dlužníky a co dluží. Pokud se vůbec k rozhodčí žalobě vyjádří, pak vrchol jejich námitek je, že momentálně nemají peníze, uznávají dluh, ale chtěli by splácet nejlépe po stokorunách měsíčně apod. Tedy argumenty, které nemají žádnou váhu. Při takovéto skladbě věcí není vůbec problém pro rozhodce rozhodovat ve prospěch věřitele prostě proto, že žaloby jsou důvodné. A na druhou stranu, výjimka, např. námitka, že smlouvu nepodepsal spotřebitel, ale někdo jiný, dlužník není způsobilý k právním úkonům apod., je tak ojedinělou, že se zamítavým rozhodnutím nikdo dál nezabývá. Stejně tak nikomu nečiní problémy, jsou-li v některých případech řízení zastavována, protože dlužník ještě před podáním návrhu zaplatil. Nikdo se za této situace nepozastavuje nad tím, že v takovém případě není žalobci přiznána náhrada nákladů řízení.“³¹

Otázkou nestrannosti se zabýval i Krajský soud v Brně, který vydal rozhodnutí spis. zn. 22 Cm 18/2001-90 ze dne 30.5.2001, ve kterém se uvádí: „Námitka ohledně pochybností o nezávislém a nestranném rozhodování rozhodce, který je zapsán v seznamu rozhodců vedeném jiným soukromoprávním subjektem než stálým rozhodčím soudem, je irelevantní, jestliže není dán jiný pádný důvod, pro který by konkrétní osoba

³⁰ PALLA, T. *Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách – ANO či NE?* [online]. 2008, č. 55269. [2010-01-15]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebitelskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html>](http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebitelskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html).

³¹ SOKOL, T. *Ještě k rozhodčím doložkám.* [online]. 2010, č. 60444. [2010-03-21]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html>](http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html).

*neměla být jmenována rozhodcem. Stejně tak pouhé zapsání rozhodce zvoleného žalobcem a zapsání právního zástupce žalobce do stejného seznamu rozhodců, v němž jsou zapsáni někteří advokáti z celé ČR, není důvodem k pochybnostem o nestranném rozhodování“.*³²

Pospíšil (2010) vyzývá situaci týkající se rozhodčí doložky ve spotřebitelském úvěru a otázku nestrannosti a nezávislosti rozhodce ad hoc zapsaného na seznamu rozhodců u arbitrážního centra, řešit odpověďmi na 4 otázky, které by každá strana sporu položila rozhodčímu centru a toto centrum by je následně prokazatelně a písemně vneslo rozhodci, kterého jmenuje pro daný spor. Jednalo by se o opatření, které v případě příznivých odpovědí, zbaví rozhodce i rozhodčí centrum podezření, že v daném sporu nemuseli vystupovat jako osoby nezávislé a nestranné.

Otázky rozhodčímu centru zní následovně³³:

- 1) Zda uzavírá či v minulosti kdykoli uzavřelo rozhodčí centrum rámcové či jiné smlouvy se subjekty, které využívají služby tohoto rozhodčího centra jako appointig authority, tzn. žádají jej na základě uzavřených rozhodčích smluv o ustanovení rozhodce ad hoc pro projednávání jejich sporu. Pokud ano, tak jaké a co je, či bylo, jejich obsahem.
- 2) Zda pobírá nějaká finanční plnění, ať již formálně z jakéhokoli důvodu, od subjektů, které využívají, či kdykoliv v minulosti využily, služby tohoto rozhodčího centra jako appointig authority, tzn. žádají jej na základě uzavřených rozhodčích smluv o ustanovení rozhodce ad hoc pro projednávání jejich sporu.
- 3) Zda rozhodčí centrum v posledním roce žaloby od některého žalobce tvořily více než jednu třetinu či dokonce více než polovinu celkového nápadu žalob, u nichž dané rozhodčí centrum působilo jako appointig authority.
- 4) Zda je dané rozhodčí centrum neziskovou organizací či subjektem založeným za účelem dosahování zisku.

³² LISSE, L. *K právnímu postavení arbitrážních center* [online]. 2009, [cit. 2010-03-25]. Dostupné na [www <http://www.rozhodcisoud.net/index/news/pravni_postaveni_arbitraznich_center_LISSE.php>](http://www.rozhodcisoud.net/index/news/pravni_postaveni_arbitraznich_center_LISSE.php).

³³ POSPÍŠIL, P. *K současné situaci v českém rozhodčím řízení* [online]. 14.4.2010, [2010-05-05]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-soucasne-situaci-v-ceskem-rozhodcim-rizeni-60981.html>](http://www.epravo.cz/top/clanky/k-soucasne-situaci-v-ceskem-rozhodcim-rizeni-60981.html).

4.4.3 Návrhy změn stávající právní úpravy

Závěrem se tedy naskýtá několik podnětů k změně zákona o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Úloha rozhodce by měla být dle mého názoru věcí prestiže a nikoli vlastního prospěchu, věcí důvěry a dobrého jména. Z toho důvodu by měl být kladen na osobu rozhodce větší nárok než je definován současnou právní úpravou. Osoba rozhodce by navíc dle mého názoru měla splnit podmínku bezúhonnosti, měla by mít vysokoškolské vzdělání a v případě, že by se nejednalo o právnické vzdělání, musela by osoba skládat odbornou justiční zkoušku za účelem znalosti právních předpisů. Již nyní je možné zjistit, že většina rozhodců na seznamech rozhodců rozhodčích center i Rozhodčího soudu jsou osoby s právnickým vzděláním. Tito rozhodci by dále měli povinnost zapsat se do veřejného Seznamu rozhodců, který by vedl Rozhodčí soud při HK AK ČR (nejen být zapsáni v Seznamu daného arbitrážního centra). Osoba rozhodce by dále musela složit slib do rukou předsedy Rozhodčí soudu při HK AK ČR. Doba, na kterou by byl rozhodce do seznamu zapsán, by nebyla časově omezena, avšak výkon rozhodce by mohl být pozastaven, na základě zákonem stanovených podmínek nebo na základě rozhodnutí Rozhodčího soudu. Rozhodčí soud při HK AK ČR by měl pravomoc kontrolního orgánu.

Dále se domnívám se, že spotřebitel, pokud má plnou způsobilost k právním úkonům, je odpovědný za smlouvu, k jejímuž plnění se zavázal a je povinen ji dodržet. Pokud smlouvu nedodrží, je pochopitelné, že z porušení smluvního vztahu plynou sankce. Ze své praxe ve společnosti XY mohu potvrdit, že neuhrazení jedné splátky z úvěrové smlouvy neznamená ihned vyúčtování závratné smluvní pokuty a předání k rozhodčímu řízení. Klient je nejprve mnohokrát ze strany společnost upomínán, telefonicky, písemně, elektronickou cestou i formou SMS zpráv, než dojde k ukončení smlouvy pro neuhrazení sjednaných splátek. Kromě vlastního vymáhání využívá společnost služeb inkasních společností a dá se říci, že je dlužníkovi neustále dávána šance, jak dluh uhradit, uzavřít dohodu s novým splátkovým kalendářem a vyhnout se rozhodčímu či soudnímu řízení. Pokud se však klient, který například ztratí zaměstnání a dostane se do těžké životní i finanční situace, k celé věci postaví tak, že přestane hradit sjednané

splátky, přestane komunikovat s věřitelem, nemá snahu věc jakkoliv řešit, pak nevidím důvod, proč by věřitelé nemohli využít institut rozhodčího řízení.

Dále jsem toho názoru, že samotný spotřebitel má možnost využít výhod rozhodčího řízení stejně jako věřitel. Pokud je dlužník v kontaktu s věřitelem, přebírá korespondenci a je toho názoru, že mu byla naúčtována např. smluvní pokuta v rozporu s obchodními podmínkami či věřitel požaduje plnění nad rámec sjednané smlouvy, které není schopen či ochoten doložit, má dle mého názoru rovněž možnost obrátit se na rozhodce. Tímto však rozhodně netvrdím, že všechny finanční společnosti postupují stejně, že si nenárokují nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty a podobně.

Po studii odborné literatury nezastávám názor, že by řešení sporů ze spotřebitelských úvěrů v rozhodčím řízení mělo být omezeno či dokonce zakázáno. Vyloučení použitelnosti zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, pro rozhodování sporů ze smluv o spotřebitelských úvěrech povede pouze k nárůstu agendy u obecných soudů, k nárůstu nákladů právního zastoupení, a s ohledem na časovou prodlevu by jistě rostly úroky z prodlení.

Dle mého názoru by bylo nejlepší se nejprve zaměřit na samotné spotřebitelské úvěry, ze kterých pro neplnění vzniká spor, který je následně řešen v rozhodčím řízení, a teprve poté řešit regulaci formou zákazu rozhodčí doložky ve spotřebitelském úvěru.

Dle Sokola (2010) je skoro beznadějně řešit cestou legislativní regulací to, co je pravou a jedinou příčinou problémů se spotřebiteli, kteří se stávají dlužníky a posléze exekuovanými, tedy ochota části populace riskantně nebo dokonce beznadějně se zadlužit.

V souvislosti se snahami o změnu zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů se hovoří o připravované změně zákona č. 321/2001 Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci. Vládní návrh č. 1055 na vydání zákona o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů zapracovává předpisy Evropského společenství (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru) a dále přesně definuje pojmy jako spotřebitel,

věřitel. Dále stanovuje výpočet roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr (tzv. RPSN) a celkové náklady spotřebitelského úvěru pro spotřebitele a veškeré náklady, včetně úroků, provizí, daní a veškerých dalších poplatků, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti se spotřebitelským úvěrem a které jsou věřiteli známy. Dále je zde stanovena povinnost věřitele, popřípadě zprostředkovatele úvěru, poskytnout spotřebiteli podrobné vysvětlené k úvěru, dát mu smlouvu v přehledné podobě k prostudování ještě před podpisem. Spotřebiteli je dána možnost od smlouvy odstoupit ve stanovené lhůtě po podpisu smlouvy či smlouvu předčasně ukončit.

Návrh novely zákona však bohužel neřeší ochranu spotřebitele před podvodnými společnostmi poskytující úvěry, kterými jsou zejména malé podnikatelské subjekty regionálního významu, které už nyní porušují zákon a postihu se vyhýbají tím, že si obratem založí novou společnost a půjčují dále. Dle mého názoru by se těmto podvodům zabránilo tím, že všechny podnikatelské subjekty poskytující úvěry by mohly podnikat pouze na základě licence, tak jak tomu je v bankovním sektoru, a dozor by mohl být uskutečňován nejen ze strany České obchodní inspekce, ale například i ze strany České národní banky. Samotné získání licence vylučuje již zmíněnou aktuální skutečnost rušení a znovu zakládání nechvalně známých firem.

Domnívám se, že pokud by spotřebitelský úvěr byl uzavřen v souladu s výše uvedenou novelou zákona, tj. spotřebitel si je přesně vědom, co přesně má kdy hradit, jaké mu plynou z porušení smlouvy dodatečné náklady apod., není třeba princip jako takový, tedy existenci arbitrážních řízení v případě spotřebitelských úvěrů, zatracovat a odsuzovat. Ochrana spotřebitele, tak jak ji stanoví Evropská unie a kterou zastávají zástupci dlužníků, by mohla být dle mého názoru kromě již uvedené novely zákona o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěr, dále vyřešena zařazením rozhodčí doložky do hlavní smlouvy. Tím by bylo možné se vyhnout argumentaci, že zařazení rozhodčí doložky v obchodních podmínkách je neetické a účelové. Spotřebitel by pak měl na výběr, zda takovou smlouvu podepíše či nikoliv. Lze se domnívat, že v souladu s navrženou změnou by mohlo dojít v momentě neuzavření smlouvy o úvěru právě pro rozhodčí doložku, i ke změně postoje finančních společností.

5 Závěr

V úvodu práce je vymezen pojem rozhodčí řízení, je popsána historie rozhodčího řízení, jsou definovány výhody a nevýhody. Dále se práce věnuje stávající právní úpravě rozhodčího řízení.

Praktická část práce byla zaměřena na spory ze spotřebitelských úvěrů.

V úvodu praktické části byl popsán průběh rozhodčího řízení ve finanční společnosti XY. Bylo zjištěno, že společnost XY využívá rozhodčí řízení jako jeden z prostředků vymáhání pohledávky. Všechny úvěrové a leasingové smlouvy uzavřené od roku 2004 obsahují ve svých obchodních podmínkách rozhodčí doložku. Společnost využívá při rozhodčím řízení služeb rozhodčího centra. Nejvíce případů, celkem 5 218 žalob, bylo rozhodci předáno v roce 2007, tento počet však zahrnuje i případy nezpracované v předešlých letech. Od roku 2007 se počet žalob rozhodci pohybuje v řádech tisíců, počet se však rok od roku snižuje.

Dalším šetřením bylo zjištěno, že společnost XY nerozlišuje počet případů ukončených rozhodčím nálezem a usnesením. Všechny případy jsou evidovány v systému jako rozhodčí nález. Zároveň není možné zjistit přesný údaj o počtu zastavených rozhodčích řízení z podnětu žalobce. Tyto případy se pohybují řádově v desítkách a jsou na právním oddělení společnosti řešeny individuálně.

V roce 2009 bylo rozhodci předáno více než 50 % případů, kdy hodnota předmětu sporu činila více než Kč 10 000,- Kč. Ve 20 % případů byla hodnota předmětu sporu ve výši 100 001,- až 250 000,- Kč. V souvislosti s tímto zjištěním byla další část práce zaměřena na finanční náročnost rozhodčího řízení a na případná doporučení společnosti XY řešit spory finančně výhodnějším způsobem.

Druhá část, která se zabývala otázkou finanční náročností rozhodčího řízení v porovnání se soudním řízením, přinesla následující závěry. Poplatek za návrh elektronického platebního rozkazu je nejmenší v porovnání s ostatními poplatky. Z pohledu věřitele lze v tomto způsobu spatřit několik nevýhod, nemožnost doručení fikcí a nemožnost vydání

do ciziny. Věřitel tedy musí zvážit, zda zvolí nejlevnější způsob vymožení svého dluhu, i za podmínky, že ve věci může být nařízeno jednání a celá záležitost bude řešena delší dobu, anebo zvolí dražší, ale rychlejší a jistější způsob.

Společnost XY v této fázi vymáhání preferuje rychlý způsob řešení sporu. S ohledem na tuto skutečnost byly ve studii porovnávány poplatky za návrh na zahájení soudního řízení a poplatky za rozhodčího řízení.

U sporů v hodně do 10 000,- Kč je jednoznačně méně nákladné řízení soudní. Při sporech ve výši plnění 100 000,- Kč jsou náklady na rozhodčí řízení srovnatelné s náklady na řízení soudní a u sporů v hodnotě nad 250 000,- Kč, lze tvrdit, že ve většině případů bude rozhodčí řízení finančně méně náročné než řízení soudní.

V případě upřednostnění rychlejšího způsobu vymožení pohledávek, je možné společnosti XY ve sporech do 100 000,- Kč doporučit rozhodčí řízení a služeb Společnosti pro rozhodčí řízení a.s. Poplatky za rozhodčí řízení jsou v tomto případě srovnatelné s poplatky za řízení soudní. Ve sporech s hodnotou předmětu sporu vyšší než 100 000,- Kč lze společnosti XY doporučit spolupráci se společností Sdružení rozhodců, a.s. Poplatek za rozhodčí řízení u jmenované společnosti je ze všech poplatků zkoumaných rozhodčích center nejmenší, je zároveň menší než poplatek za soudní řízení a je na srovnatelné úrovni s poplatkem za elektronický platební rozkaz.

Dále byla provedena studie finanční náročnosti, v případě, že byl podán návrh na přezkoumání rozhodčího nálezu k soudu a v soudním řízení bylo podáno odvolání proti vydanému rozsudku. Studií bylo zjištěno, že pokud bude v rozhodčím řízení počítáno i náklady na přezkoumání rozhodčího nálezu, je rozhodčí řízení při hodnotě sporů nad 100 000,- Kč finančně méně náročné než řízení soudní. Jinak tomu je při hodnotě sporu ve výši 100 000,- Kč a více, kdy lze tvrdit, rozhodčí řízení je méně nákladné než soudní řízení s odvoláním proti rozhodnutí soudu.

Rovněž v tomto případě lze společnosti XY doporučit u sporů v hodnotě nad 10 000,- Kč rozhodčí řízení. Při hodnotě sporu 100 000,- Kč nelze doporučit Rozhodčí institut v Praze, Rozhodčí soud České republiky, k. s. a Rozhodčí soud při HK AK ČR. Při hodnotě předmětu sporu 250 000,- Kč a více, lze doporučit kterékoliv ze zkoumaných rozhodčích center.

Ve třetí části bylo řešeno postavení rozhodčího centra ve stávající právní úpravě. Nejprve byly porovnány jednací řády Rozhodčího soudu při HK AK ČR a rozhodčím centrem. Za zástupce rozhodčího centra byla vybrána Společnost pro rozhodčí řízení a.s. Šetřením bylo zjištěno, že kromě rozdílů vyplývajících z postavení Rozhodčího soudu při HK AK ČR, stálého soudu zřízeného na základě zákona, a Společnosti pro rozhodčí řízení, právnické osoby poskytující rozhodcům zapsaným na Seznamu administrativní, technické a organizační zázemí, se tyto dva subjekty liší ve dvou věcech. Tou první je bezesporu skutečnost, že rozhodčí řízení u Společnosti pro rozhodčí řízení probíhá bez ústního jednání, zatímco u Rozhodčího řízení jde o jednání ústní, pokud se strany nedohodly jinak. A tou druhou rozdílností jsou lhůty, lhůta pro doručování písemností, lhůta k vyjádření k žalobě, lhůta pro doručení žádosti o vydání doplňujícího rozhodčího nálezu. Lze tvrdit, že Rozhodčí soud má tyto lhůty delší než Společnost pro rozhodčí řízení. Dle mého názoru se však nejedná o významné odlišnosti, které by měly vést k zákazu činnosti rozhodčích center a prosazování monopolistické postavení Rozhodčího soudu při HK AK ČR.

Dále byl proveden dotazníkový průzkum za účelem zjištění počtu řízení, která jsou rozhodci ze Seznamu rozhodčích center vedena a způsob určení rozhodce pro jednotlivé spory. Dále byly zjišťovány počty vydaných rozhodčích nálezů a usnesení, průměrná vytíženost rozhodců a kritéria pro výběr rozhodce k jednotlivým případům. Nakonec byla provedena studie za účelem zjištění, zda finanční společnosti poskytující spotřebitelské úvěry, využívají institut rozhodčího řízení a služeb rozhodčích center. Celá studie měla přinést pohled na možný dopad, v případě, že by se podařilo zpochybnit legitimitu arbitrážních center a prosadit do právní normy zákaz jejich činnosti.

Dotazníkového průzkumu se aktivně účastnilo velmi malé množství rozhodčích center, přesto lze konstatovat, že význam rozhodčích center není zanedbatelný. Z průzkumu vyplynulo, v případě, že by došlo k zákazu činnosti rozhodčích center, počet případů, které by musel být řešen stálým rozhodčím soudem, by se minimálně zdvojnásobil. Dále bylo zjištěno, že v současné době jsou spory ze spotřebitelských úvěrů řešeny rozhodčími centry, uvedené prokázala studie u finančních společností. Rovněž případné omezení, kdy by rozhodčí řízení ve sporech ze spotřebitelských úvěrů mohlo být řešeno pouze stálým rozhodčím soudem, nebo úplný zákaz užití rozhodčího řízení v těchto

sporech, by znamenalo zahlčení jediného stálého rozhodčího soudu a v podstatě i zahlčení soudního aparátu, kterému se mělo přijetím zákona o rozhodčím řízení „ulevit“.

Žádná právní norma rozhodčí centra ani jejich činnost nezakazuje, to znamená, že je jejich činnost zcela legální. Zakládání soukromých rozhodčích soudů postupem podle soukromoprávních norem je běžným trendem v Evropě i ve světě. Z tohoto důvodu se domnívám, že otázka postavení rozhodčích center by měla být jedním z podnětů pro změnu stávající právní úpravy týkající se rozhodčího řízení.

V závěru byla provedena studie problematických ustanovení právní úpravy rozhodčího řízení v souvislosti se spory ze spotřebitelských úvěrů. Na základě této studie byly definovány dva podněty pro změnu zákona o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů.

První změna by se měla týkat osoby rozhodce. Osoba rozhodce by měla splnit podmínku bezúhonnosti, mít vysokoškolské vzdělání a v případě, že by nešlo o právnické vzdělání, musela by skládat odbornou justiční zkoušku za účelem znalosti právních předpisů. Dále by osoba rozhodce musela být zapsána ve veřejném Seznamu rozhodců, který by vedl Rozhodčí soudu při HK AK ČR (nejen být zapsáni v Seznamu daného arbitrážního centra). K zápisu do Seznamu by musela složit slib do rukou předsedy Rozhodčí soudu při HK AK ČR. Doba, na kterou by byl rozhodce do seznamu zapsán, by nebyla časově omezena, avšak výkon rozhodce by mohl být pozastaven na základě zákonem definovaných podmínek nebo na základě rozhodnutí Rozhodčího soudu. Rozhodčí soud při HK AK ČR by měl pravomoc kontrolního orgánu.

Druhá změna by se měla týkat jasného definování možnosti řešení sporů ze spotřebitelských úvěrů v rozhodčím řízení. Domnívám se, že vyloučení použitelnosti zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, pro rozhodování sporů ze smluv o spotřebitelských úvěrech, povede pouze k nárůstu agendy u obecných soudů a nevyřeší stávající situaci. Ponechání řešení těchto sporů v rozhodčím řízení by však mělo být dle mého názoru podmíněno změnou zákona č. 321/2001 Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, ve kterém by byla zahrnuta směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru. Novela by měla obsahovat přesné

vymezené pojmů spotřebitel, věřitel, stanovení výpočtu RPSN, nákladů na úvěr, spotřebiteli by měla být dána možnost smlouvu si v klidu prostudovat, od smlouvy odstoupit ve stanovené lhůtě či smlouvu předčasně ukončit apod.

Další podmínkou by měla být ochrana spotřebitele a to v tom směru, že by všechny právní subjekty poskytující spotřebitelské a jiné finanční produkty, mohly podnikat pouze na základě licence, tak jak tomu je v bankovním sektoru, a dozor by byl uskutečňován nejen ze strany České obchodní inspekce, ale například i ze strany České národní banky.

Poslední podmínka by měla spočívat v tom, že rozhodčí doložka bude obsažena ve smlouvě hlavní, nikoliv v obchodních podmínkách, jak je tomu dosud.

6 Summary

The aim of this work with a title Arbitration in business practice was analyzed legal regulation of arbitration and its implementation in business practice, specified problems and proposed appropriate amendments to legislation.

Arbitration is a form of alternative dispute resolution, when the disputes are solved outside the court, by one or more persons, called arbitrator or arbitration tribunal. Through the arbitration is possible to solve the property disputes (some exception are named in the law) and if the parties of the dispute enter into arbitration agreement or contract with arbitration clause. In the Czech Republic is arbitration govern by the law nb. 216/1996 Coll.

In the work there are solved the problems about the arbitration in consumer loans disputes.

In the first part of the practical work there is description of arbitration process in the financial unnamed company.

In the second part is the study assessed financial performance of arbitration compared with litigation. The smallest cost is meeting in the litigation for design of an electronic payment order, but this procedure is connected with many disadvantages for a plaintiff as a creditor. The disputes in value 10 000 CZK are more expensive in the arbitration. The dispute in value of 100 000 CZK are costs for arbitration and litigation same and by the dispute in value above 250 000 CZK is the arbitration less expensive then litigation. In the situation, when the arbitration award (in the site of arbitration) and the judgement (in the site of litigation) are given to appeal to the court, is result following, the arbitration is less expensive then the litigation.

The third part refers to the status of permanent Arbitration Court and arbitration centres, the position of arbitration centres in the legislation and there are compared the rules of procedure the Arbitration Court and arbitration centre. In the end was made the research of arbitration centres. The result this study is that the activity of arbitration centres is legal and on my opinion significant. Working of arbitration centres

is common in Europe as well as in the world, where are called as private arbitration courts. So the third suggest for the amendment to the law is clear definition the status of arbitration centres.

In the last part there are analyzed two main parts of the arbitration in consumer loans disputes, it means arbitration agreement and arbitrator. The analysis was completed by cases of practice, discussed problems and brought two suggestions. The first suggest is connected with the person of arbitrator. There were defined condition for education of arbitrator, his registration and control his work. In the second suggest is solved the problematic consumer loans disputes in arbitration. My opinion is keeping the possibility of solution these disputes in arbitration, but it has to be accepted condition about consumer loans, for example in the law.

7 Seznam literatury

7.1 Monografie

FOREJT, A. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995. 175 s. ISBN 80-7175-028-X.

KAMPLACH, M. *Zákon o rozhodčím řízení s komentářem*. Ostrava: Sagit, 1995. 112 s. ISBN 80-85789-30-2.

KUBÁTOVÁ, H. *Diplomová práce – Alternativní řešení sporů*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. 2006. 85 s. Vedoucí práce Marta Macháčková.

MOTHEJZÍKOVÁ, J., STEINER, V. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami*. Praha: C.H. Beck, 1996. 214 s. ISBN 80-7179-034-6.

ROZEHNALOVÁ, N. *Mezinárodní právo obchodní II. díl řešení sporů*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. 181 s. ISBN 80-210-2041-5.

RŮŽIČKA, K., *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, 254 s. ISBN 80-86898-43-1.

SCHELLE, K., SCHELLOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 300 s. ISBN 80-86432-19-X.

SCHELLOVÁ, I. *Zákon o rozhodčím řízení a předpisy související*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995. 223 s. ISBN 80-85964-02-3.

7.2 Periodika

BĚLOHLÁVEK, A. *Rozhodčí řízení ad hoc vs. rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center*. Bulletin advokacie. 2005, č. 10. str. 54. ISSN 1210-6348.

RABAN, P. *K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu*. Bulletin advokacie. 2003, č. 1, s. 25 – 34. ISSN 1210-6348.

RŮŽIČKA, K. *Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?* Bulletin advokacie. 2005, č. 10. str. 52. ISSN 1210-6348.

UHLÍŘ, A. *Lze rozšířit využívání rozhodčího řízení?* Právní rádce. Praha: Ekonomia a.s., 2000, č. 3, s. 36. ISSN 1213-7693.

7.3 Internetové zdroje

ANDRLE, P. *K podjatosti, nezávislosti a nestrannosti rozhodce a třetí osoby, jež má jmenovat rozhodce* [online]. 2009. [cit. 2010-05-03] Dostupný na [www: <http://www.law.muni.cz/edicni/dny_prava_2009/files/prispevky/rozhodci_rizeni/Andrle_Pavel__1318_.pdf>](http://www.law.muni.cz/edicni/dny_prava_2009/files/prispevky/rozhodci_rizeni/Andrle_Pavel__1318_.pdf).

ČÁPOVÁ, H. *Průlom. Nejvyšší soud se postavil za dlužníky* [online]. 26.1.2010. [2010-03-05] Dostupný na [www: <http://www.lidovky.cz/prulom-nejvyssi-soud-se-postavil-za-dluznikyfo7/ln_noviny.asp?c=A100126_000004_ln_noviny_sko&klic=235173&mes=100126_0>](http://www.lidovky.cz/prulom-nejvyssi-soud-se-postavil-za-dluznikyfo7/ln_noviny.asp?c=A100126_000004_ln_noviny_sko&klic=235173&mes=100126_0).

ELGER, M. *Jak uniknout z rozhodčích doložek*. [online]. 2009. [2010-05-03] Dostupný na [www: <http://www.elger.cz/index.php?page=archiv&id=32>](http://www.elger.cz/index.php?page=archiv&id=32).

EPRAVO.CZ. *Řízení o zrušení rozhodčího nálezu*. [online]. 2010, č. 60110. [2010-05-06] Dostupný na www: <<http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/rizeni-o-zruseni-rozhodciho-nalezu60110.html>>.

LISSE, L. *K právnímu postavení arbitrážních center*. [online]. Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky. 2009. [2010-05-06] Dostupný na www: <http://www.rozhodcisoud.net/index/news/pravni_postaveni_arbitraznich_center_LISSE.php>.

LISSE, L. *Neplatnost rozhodčí smlouvy arbitrážního centra aneb konec (Pod-vodníků?) rozhodců ad hoc v Čechách, na Moravě a ve Slezsku?* [online]. 2010. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na www: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/neplatnost-rozhodci-smlouvy-arbitrazniho-centra-aneb-konec-pod-vodniku-rozhodcu-ad-hoc-v-cechach-na-morave-a-ve-slezsku60960.html>>.

LISSE, L. *Přezkum věcné správnosti rozhodčího nálezu soudem* [online]. 2010. [2010-05-06]. Dostupné na www: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/prezkum-vecne-spravnosti-rozhodciho-nalezu-soudem-60331.html>>.

PALLA, T. *Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách – ANO či NE?* [online]. 2008. [2010-02-04]. Dostupný na www: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebitelskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html>>.

PALLA, T. *Spotřebitelské úvěry a nová směrnice – záchrana z EU?* [online]. 2009. [2010-04-04]. Dostupný na www: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/spotrebitelske-uvery-a-nova-smernice-zachrana-z-eu-55498.html>>.

PALLA, T. *Zneužívání rozhodčích doložek – stále nevyřešený problém* [online]. 2010. [2010-04-04]. Dostupný na www: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zneuzivani-rozhodcich-dolozek-stale-nevyreseny-problem-60076.html>>.

PASTOREK, M. *Rozhodčí řízení jako cesta k rychlému zajištění exekučního titulu bez účasti státních orgánů*. [online]. 2006. [2010-03-18]. Dostupný na [www: <http://www.poliko.cz/uvod_do_rozhodciho_rizeni/>](http://www.poliko.cz/uvod_do_rozhodciho_rizeni/).

PAVELKA, P. *Rozhodčí centra*. [online]. 2009. [2010-03-18]. Dostupný na [www: <http://www.vseoarbitrazi.cz/pravnici.php>](http://www.vseoarbitrazi.cz/pravnici.php).

POSPÍŠIL, P. *Několik poznámek k judikátu Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2312/2007* [online]. 2006. [2010-05-05]. Dostupný na [www: <http://www.vseoarbitrazi.cz/pravnici.php>](http://www.vseoarbitrazi.cz/pravnici.php).

POSPÍŠIL, P. *K současné situaci v českém rozhodčím řízení* [online]. 2010, č. 60981. [2010-05-05]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-soucasne-situaci-v-ceskem-rozhodcim-rizeni-60981.html >](http://www.epravo.cz/top/clanky/k-soucasne-situaci-v-ceskem-rozhodcim-rizeni-60981.html).

SKLENÁŘ, J. *K možnosti trestněprávní ochrany osoby rozhodce de lege merenda* [online]. 2005, č. 30429. [2010-03-15]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-moznosti-trestnepravni-ochrany-osoby-rozhodce-de-lege-ferenda-30429.html>](http://www.epravo.cz/top/clanky/k-moznosti-trestnepravni-ochrany-osoby-rozhodce-de-lege-ferenda-30429.html).

SOKOL, T. *Ještě k rozhodčím doložkám* [online]. 2010, č. 60444. [2010-03-18]. Dostupný na [www: <http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html>](http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html).

SOKOL, T. *Nepříjemné mrazení v zádech* [online]. 2008, č. 55222. [2010-03-01]. Dostupný na [www: < http://www.epravo.cz/top/clanky/neprijemne-mrazeni-v-zadech-55222.html>](http://www.epravo.cz/top/clanky/neprijemne-mrazeni-v-zadech-55222.html).

ŠUSTR, MATĚJ. *Pozor na rozhodčí doložky ve smlouvách o úvěrech* [online]. 2007. [2010-03-15]. Dostupný na [www: <http://www.penize.cz/18995-pozor-na-rozhodci-dolozky-ve-smlouvach-o-uverech>](http://www.penize.cz/18995-pozor-na-rozhodci-dolozky-ve-smlouvach-o-uverech).

TRÁVNÍČKOVÁ, S. *Zřizování stálých rozhodčích soudů v České republice* [online]. 2008. [2010-05-05]. Dostupný na www: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zrizovani-stalych-rozhodcich-soudu-v-ceske-republice-54315.html>>.

ŽÍLA, M. *Rozhodčí doložky sjednané ve prospěch servisních organizací pro rozhodce ve světle rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 496/2008* [online]. 2010, č. 60447. [2010-05-05]. Dostupný na www: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-sjednane-ve-prospech-servisnich-organizaci-pro-rozhodce-ve-svetle-rozsudku-vrchniosoudu-v-praze-sp-zn-12-cmo-4962008-60447.html>>.

7.4 Právní předpisy a judikatura

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 255/2000 Sb., o soudních poplatcích

Zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

7.5 Další zdroje

1. MORAVSKÁ ROZHODCOVSKÁ SPOLEČNOST, s. r. o. [online] 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na www: <<http://www.1mrs.cz/rozhodci-rizeni--arbitraz-cz>>.

Advokátní kancelář Šváb, Zima a partneři [online] 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na www: <<http://www.svabzima.cz/index.php?id=22>>.

European Court of Arbitration. [online] 2010. [cit 2010-04-01]. Dostupný na [www: <http://cour-europe-arbitrage.org>](http://cour-europe-arbitrage.org).

Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. *Vládní návrh na vydání zákona o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů*. [online] 2010. [cit 2010-03-03]. Sněmovní tisk 1055/0. Dostupný na [www: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=1055&CT1=0>](http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=1055&CT1=0).

Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. *Návrh poslanců Jeronýma Tejce, Bohuslava Sobotky, Zdeňka Jičínského a Petra Rafaje na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., a zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů*. [online] 2009. [cit 2010-03-03]. Sněmovní tisk 808/0. Dostupný na [www: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=54290>](http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=54290).

Pohledávky & směnky [online]. 2008. [cit 2010-03-03]. Dostupný na [www: <http://www.pohledavky-smenky.cz/index.php?page=page&art=58>](http://www.pohledavky-smenky.cz/index.php?page=page&art=58).

Rozhodčí institut [online]. 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na [www: <http://www.rozhodciinstitut.sk/cz/>](http://www.rozhodciinstitut.sk/cz/).

Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky [online]. 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na [www: <http://www.arbcourt.cz/>](http://www.arbcourt.cz/).

Rozhodčí soud České republiky k. s. [online]. 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na [www: <http://www.rozhodcisoud.net/index1.php>](http://www.rozhodcisoud.net/index1.php).

Rozhodčí společnost, s. r. o. [online]. 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na [www: <http://www.rozhodcispolecnost.cz/o-nas.htm>](http://www.rozhodcispolecnost.cz/o-nas.htm).

Rozhodčí společnost Pardubice, s. r. o. [online]. 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na
www: <<http://www.rozhodcepcz.cz/>>.

Sdružení rozhodců, a. s. [online]. 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na www:
<<http://www.sdruzenirozhodcu.cz/rizeni.html>>.

Společnost pro rozhodčí řízení a. s. [online]. 2010. [cit 2010-03-01]. Dostupný na www:
<<http://www.rozhodci-rizeni.cz/index.php>>.

8 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Přehled případů na právním oddělení	str. 35
Tabulka 2 – Počet žalob rozhodci v roce 2009 dle výše pohledávky	str. 37
Tabulka 3 – Přehled vybraných subjektů	str. 38
Tabulka 4 – Přehled poplatků za rozhodčí a soudní řízení (vzestupně dle hodnoty předmětu sporu 100 000 Kč)	str. 40
Tabulka 5 – Přehled poplatků za rozhodčí řízení včetně přezkoumání rozhodčího nálezu a za odvolání v soudním řízení (vzestupně, dle hodnoty předmětu sporu 100 000 Kč)	str. 44
Tabulka 6 – Počet žalob podaným k rozhodčím centrům	str. 54
Tabulka 7 – Počet rozhodčích nálezů, usnesení a průměrný počet žalob na 1 rozhodce	str. 55
Tabulka 8 – Finanční nebankovní společnosti s přehledem rozhodců	str. 56

9 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Vzory rozhodčí smlouvy

Příloha č. 2 – Dotazník pro arbitrážní centrum

Příloha č. 3 – Dotazník pro Rozhodčí soud HK AK ČR

10 Přílohy

Vzory rozhodčí smlouvy

Rozhodčí doložka

SMLOUVA

uzavřená níže uvedeného dne, měsíce a roku mezi

(1) Obchodní jméno:

sídlo:

IČ:

DIČ:

zastoupena:

bankovní spojení:

a

(2) Obchodní jméno:

sídlo:

IČ:

DIČ:

zastoupena:

bankovní spojení:

ROZHODČÍ

uzavřená dle § 2 zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

čl. 1 Předmět smlouvy

Smluvní strany se dohodly, že případné spory vzniklé mezi nimi z právních vztahů založených smlouvou uzavřenou v dne

.....nebo v souvislosti s ní, budou rozhodovány v rozhodčím řízení s vyloučením pravomoci obecných soudů.

čl. 2 Rozhodci

Spory uvedené v čl. 1 této smlouvy do výše 100 000,- Kč budou rozhodovány jedním rozhodcem panem bytem Spory převyšující výši 100 000,- Kč budou rozhodovány třemi rozhodci, když předsedajícím rozhodcem se určuje pan bytem Zbývající dva rozhodci budou určeni tak, že každá strana zvolí jednoho rozhodce a oznámí jeho jméno a adresu předsedajícímu rozhodci a druhé straně.

čl. 3 Způsob rozhodčího řízení.

Řízení ve sporech dle této smlouvy nebude prováděno ústním jednáním, ale bude se konat jen na základě písemných důkazů. Řízení ve sporech dle této smlouvy nebude prováděno ústním jednáním ale bude se konat jen na základě písemných důkazů.

čl. 4 Náklady rozhodčího řízení.

Náklady rozhodčího řízení uhradí žalující strana ve výši stanovené rozhodcem dle sazebníku rozhodčích poplatků. Nárok na náhradu nákladů rozhodčího řízení má strana, která měla ve sporu úspěch. Byl-li úspěch ve sporu pouze částečný, má strana, jež měla ve sporu úspěch, nárok na náhradu nákladů rozhodčího řízení v poměru, v jakém ve sporu uspěla. Výši nákladů rozhodčího řízení a jejich rozdělení určí rozhodci ve svém nálezu. Náklady právního zastoupení nese každá ze stran sporu samostatně a nemá nárok na jejich náhradu. Strana, která měla ve sporu úspěch, má právo i na náhradu nákladů právního zastoupení.

čl. 5 Způsob rozhodování v rozhodčím řízení.

Rozhodci se při svém rozhodování řídí zákonem avšak v případech, kdy mezi zákonnou úpravou určité otázky a konkrétním případem existuje určitý protiklad, takže výsledkem aplikace práva na případ posuzovaný rozhodci by byla nespravedlnost, mohou rozhodci rozhodnout podle zásad spravedlnosti. Rozhodčí řízení se vede ve smyslu Řádu pro řízení před rozhodci ad hoc, který je nedílnou součástí této smlouvy.

čl. 6 Přezkumné řízení.

Smluvní strany se dohodly, že rozhodčí nález podléhá přezkoumání jinými rozhodci, které se strany zvolí stejným způsobem, jestliže žádost o přezkoumání bude doručena druhé straně do 15-ti dnů ode dne doručení rozhodčího nálezu. Nebude-li žádost o přezkoumání rozhodčího nálezu doručena druhé straně v této lhůtě, nebude vydaný rozhodčí nález právní moci.

čl. 7 Vedení agendy rozhodčího řízení.

Záležitosti technického a administrativního charakteru spojené s rozhodčím řízením zajišťuje rozhodce nebo v případě rozhodčího senátu předsedající rozhodce.

čl. 8 Dohoda trvání rozhodčí smlouvy a výpověď

Tato smlouva se uzavírá na dobu neurčitou

čl. 9 Ustanovení přechodná a závěrečná

Obě smluvní strany prohlašují, že tato rozhodčí smlouva je projevem jejich pravé a svobodné vůle a že nebyla uzavřena za nápadně nevýhodných podmínek. Tato smlouva je vyhotovena ve dvou (2) vyhotoveních s platností originálu, z nichž každá smluvní strana si ponechá po jednom vyhotovení

V dne

Smlouva o rozhodci

SMLOUVA

uzavřená níže uvedeného dne, měsíce a roku mezi

(1) Obchodní jméno:

sídlo:

IČ:

DIČ:

zastoupena:

bankovní spojení:

a

(2) Obchodní jméno:

sídlo:

IČ:

DIČ:

zastoupena:

bankovní spojení:

ROZHODČÍ

uzavřená dle § 2 zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

čl. 1 Předmět smlouvy

Smluvní strany se dohodly, že majetkový spor o, který mezi nimi vznikl ze smlouvy....., která byla mezi nimi uzavřena dne.....200... bude řešen v rozhodčím řízení v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, s vyloučením obecných soudů.

Čl. 2 Rozhodce

Spor bude rozhodován jediným rozhodcem panem bytem
.....

čl. 3 Způsob rozhodčího řízení.

Řízení dle této smlouvy provede rozhodce svoláním ústního jednání, které se bude konat v

čl. 4 Závěrečná ustanovení

Obě smluvní strany prohlašují, že tato rozhodčí smlouva je projevem jejich pravé a svobodné vůle a že nebyla uzavřena za nápadně nevýhodných podmínek. Tato smlouva je vyhotovena ve dvou vyhotoveních s platností originálu, z nichž každá smluvní strana si ponechá po jednom vyhotovení

V dne

Dotazník pro arbitrážní centrum

Dobrý den,

jmenuji se Božena Sekaninová a jsem studentkou Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku týkajícího se rozhodčího řízení, které je předmětem mé bakalářské práce. Uvedené údaje budou publikovány jako anonymní, pokud si výslovně nebudete přát uvedení zdroje.

Děkuji za Váš čas strávený vyplněním,

Božena Sekaninová

Údaje mají být publikovány anonymně (žadoucí zakřížkujte):

ano

ne

1, Kolik žalob bylo podáno k Vaší společnosti v roce 2008
v roce 2009

2, Kolik rozhodčích řízení bylo ukončeno vydáním rozhodčího nálezu a kolik vydáním usnesení?

rozhodčích nálezů: v roce 2008 v roce 2009

usnesení: v roce 2008 v roce 2009

3, Podle jakého „klíče“ je Správcem Seznamu rozhodců přidělován rozhodce jednotlivým případům? (podle vytíženosti jednotlivých rozhodců, podle odborného zaměření,...)

4, Kolik žalob v průměru připadá na jednoho rozhodce za rok?

Dotazník pro Rozhodčí soud při HK AK ČR

Dobrý den,

jmenuji se Božena Sekaninová a jsem studentkou Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku týkajícího se rozhodčího řízení, které je předmětem mé bakalářské práce. Uvedené údaje budou publikovány jako anonymní, pokud si výslovně nebudete přát uvedení zdroje.

Děkuji za Váš čas strávený vyplněním,

Božena Sekaninová

Údaje mají být publikovány anonymně (žadoucí zakřížkujte):

ano

ne

1, Kolik žalob (týkajících se vnitrostátních sporů) bylo podáno k Rozhodčímu soudu při HK AK ČR v roce 2008
v roce 2009

2, Kolik rozhodčích řízení z vnitrostátních sporů bylo ukončeno vydáním rozhodčího nálezů a kolik vydáním usnesení?
rozhodčích nálezů: v roce 2008 v roce 2009
usnesení: v roce 2008 v roce 2009

3, Podle jakého „klíče“ volí předseda Rozhodčího soudu rozhodce k jednotlivým případům? (podle vytíženosti jednotlivých rozhodců, podle odborného zaměření,...)
.....